

Tartu Ülikool
Haridus- ja Sotsiaalteaduskond
Haridusteaduste Instituut
Koolikorralduse õppekava

Lee Kerde

**LAPSE ARENG JA KOOLIVALMIDUS VANUSELISELT
HOMOGEENSES JA LIITRÜHMAS:
VANEMATE JA ÕPETAJATE ARVAMUSED NING LASTE
ARENGUNÄITAJAD**

Magistritöö

Juhendaja: Merle Taimalu, PhD

Läbiv pealkiri: Lapse areng ja koolivalmidus erinevates rühmatüüpides

Tartu 2010

SISUKORD

Sissejuhatus	4
Teoreetilised lähtekohad	6
Alusharidusest eri riikides	6
Eelõpetuse lähtekohtadest	8
Rühmade tüübid eesti lasteasutustes	11
Koolivalmidus	11
Koolivalmiduse aspektid	13
Ülevaade varasemast koolivalmiduse uurimisest	14
Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid	15
Metoodika	16
Valim	16
Mõõtvahendid	17
Protseduur	17
Andmetöötlusmeetodid	18
Tulemused	18
Laste koolivalmiduse uuring	18
Lapsevanemate suhtumine vanuseliselt homogeensesse ja liitühma	24
Õpetajate suhtumine vanuseliselt homogeensesse ja liitühma	26
Lapsevanemate avatud vastused	27
Õpetajate avatud vastused	28
Arutelu	32
Kokkuvõte	37
Summary	39
Kasutatud kirjanduse loetelu	41

Lisad:

- Lisa 1. Küsimustik lapsevanemale
- Lisa 2. Küsimustik lasteaiaõpetajale
- Lisa 3. Materjal 6-7-astaste laste koolivalmiduse tasemega tutvumiseks
- Lisa 4. Lapse sotsiaalsed oskused kooliminekul
- Lisa 5. Lapse kehalised oskused kooliminekul

Lisa 6. Tabel 1. Vanuseliselt homogeense ja liitühma laste vaimse koolivalmiduse võrdlus

Lisa 7. Tabel 2. Poiste ja tüdrukute vaimse koolivalmiduse võrdlus

Lisa 8. Tabel 3. Vanuseliselt homogeense ja liitühma laste sotsiaalse koolivalmiduse võrdlus

Lisa 9. Tabel 4. Poiste ja tüdrukute sotsiaalse koolivalmiduse võrdlus

Lisa 10. Tabel 5. Vanuseliselt homogeense ja liitühma laste füüsilise koolivalmiduse võrdlus

Lisa 11. Tabel 6. Poiste ja tüdrukute füüsilise koolivalmiduse võrdlus

Lisa 12. Tabel 7. Liitühma ja vanuseliselt homogeense rühma vanemate arvamused lapse arengu kohta erinevates rühmatüüpides

Lisa 13. Tabel 8. Liitühma ja vanuseliselt homogeense rühma vanemate arvamused lapse arengu kohta erinevates rühmatüüpides sõltuvalt nende lapse vanusest

Lisa 14. Tabel 9. Õpetajate arvamused lapse arengu kohta erinevates rühmatüüpides

SISSEJUHATUS

Käesolev magistritöö on kirjutatud teemal „Lapse areng ja koolivalmidus vanuseliselt homogeenses ja liitrühmas: vanemate ja õpetajate arvamused ning laste arengunäitajad.”. Teema on ajendatud praktikast, kus töö autoril tuleb koolieelse lasteautuse juhina pea igapäevaselt vastata vanemate küsimustele, kas liitrühmas arenevad lapsed sama hästi ning saavad sama hea koolivalmiduse kui vanuseliselt homogeenses rühmas. Seni võime toetuda vaid praktikast kujunenud oletustele, arvamustele ja kujunenud tõekspidamistele. Veidi tuge annab käesoleva töö autori bakalaureusetöö (2007), mille käigus uuriti lastevanemate ja õpetajate suhtumist laste vaimse koolivalmiduse saavutamisse lasteaia liit- ja vanuseliselt homogeensetes rühmades.

Ühiskondlikult tuleb teemat oluliseks pidada, kuna kujunenud majandusolukorras, kus tihti ei jätku kõigile lastele lasteaia kohta, tuleb üha rohkem mõelda liitrühmade moodustamisele, sest ei ole majanduslikult otstarbekas hoida vanemate laste (5-7a.) rühmi pooltühjadena ning jätta 2-aastased lapsed ilma võimalusest lasteaias käia. Paraku näitab praktika, et väga paljud lapsevanemad, aga ka õpetajad suhtuvad liitrühma töösse ja tulemustesse laste arendamisel väga kahtlevalt.

4. veebruaril 2010 kiitis valitsus heaks „Koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse” eelnõu. Eelnõu kaotab ära koolieelses lasteasutuses viibivate laste sisemise jagunemise vanuse järgi rühmadeks (Uudised, 2010). Sellele järgnesid lastevanemate nurinad Delfi netikommentaaries. Võis kohata ka positiivseid hinnanguid, kuid enamik kommentaatoreid ei kiitnud valitsuse otsust heaks ning avaldas eitavat suhtumist sellise korralduse suhtes, kuna leiti, et eri vanuses lapsi ei saa ja ei tohi koos kasvatada: tekivad suhtlemisprobleemid laste vahel, lapsi ei saavat koos piisavalt arendada, õpetajatel muutuvat töö liiga raskeks ning polevatki selleks pädevaid õpetajaid (Psühholoog..., 2010). Ka on viidatud sellele, et seni vanuseliselt homogeenses rühmas töötanud õpetajad vajavad koolitust tulemaks toime liitrühmas eri vanusega lastega ning et iseenesest hea idee eri vanuses lapsi koos õpetada ja kasvatada ei toimi olukorras, kus rühmades on liiga palju lapsi (Tõnumaa, 2010).

Seetõttu peab töö autor põhjendatuks uurida, mida arvavad erinevate rühmade lapsevanemad ja õpetajad lapse arendamise ja koolivalmiduse saavutamise võimalustest

vanuseliselt homogeenses rühmas (edaspidi ka VHR) ja liitühmas (edaspidi ka LR). Lisaks uuriti ka liit- ja vanuseliselt homogeense rühma sügisel kooliminevate laste koolivalmiduse kolme aspekti näitajaid 2010.a veebruaris-märtsis.

Tallinnas tegutseb käesoleval õppeaastal 133 munitsipaalomandis olevat koolieelset lasteasutust. Neis on 2010.aasta alguse seisuga 135 eesti õppekeelega liitühma ning 28 vene õppekeelega liitühma. Liitühma keskmiseks täituvuseks Tallinnas on 22 last, mis teeb eestikeelsetes liitühmades käivate laste arvuks 3000. Kui võrrelda seda arvu 2006.aastaga, mil Tallinna lasteaedades oli 89 liitühma (Kerde, 2007), siis võime tõdeda, et nende arv on nelja aastaga pea märgatavalt kasvanud. Selle põhjuseks on suurem nõudlus 2-aastaste laste lasteaiakohtade järele seoses suurenenud sündimusega (Sündimuse näitajad, 2010). Kuna 3-aastaste ja vanemate laste osakaal on võrreldes 2-aastaste ja nooremate lastega järjest väiksem, siis on liitühmade sagedasem moodustamise vajalik just rühmade 100%-liseks komplekteerimiseks, mida tingib siiani kasutusel olev lasteaedade pearahapõhine rahastamismudel Tallinnas (Tallinna Haridusameti juhataja käskkiri 05. jaanuar 2010 nr 1.-2/2).

Töö eesmärgiks oli välja selgitada lastevanemate ja lasteaiatöötajate arvamused lapse arendamise ja koolivalmiduse saavutamise kohta vanuseliselt homogeenses ja liitühmas ning vanuseliselt homogeense ja liitühma laste koolivalmiduse näitajad.

Käesoleva töö teoreetilises osas käsitletakse hariduskorralduslikke erinevusi eri riikides, eelõpetuse käsitlusi, koolivalmiduse mõistet ja olemust erinevate pedagoogikateadlaste käsitluses ning varasemaid koolivalmiduse uuringuid.

Töö empiirilises osas analüüsitakse läbiviidud uurimuse tulemusi. Uurimismetoodika seisnes lastevanemate ja õpetajate seas kirjaliku küsitluse ning laste koolivalmiduse uuringu läbiviimises. Laste koolivalmiduse uuring koosnes 3 osast: vaimse koolivalmiduse uurimiseks täitsid lapsed testi õpetaja juhendamisel; sotsiaalse ja füüsilise koolivalmiduse selgitamiseks hindasid õpetajad küsimustiku põhjal iga lapse vastavaid oskusi.

Teoreetilised lähtekohad

Alusharidusest eri riikides

Eesti Vabariigis on koolieelne lasteasutus eelkõige haridusasutus (EV haridusseadus, 1992). Eesti Vabariigi haridusseadus §2 (1) määratleb haridust kui „õppeprogrammidega ettenähtud teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide süsteemi, mida ühiskond tunnustab ning mille omandatust ta kontrollib”. Samas tuuakse ära hariduse tasemed Eestis, mille hulka kuulub ka alusharidus (§2 (5)1).

Alushariduse ülesandeks on luua eeldused edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus ja koolis (EV haridusseadus §14). Samal ajal ei ole koolieelses lasteasutuses käimine kohustuslik, kuna „Alusharidus omandatakse põhiliselt kodus ning selle eest vastutavad vanemad või neid asendavad isikud. Perekondlikku kasvatust toetavad ja täiendavad koolieelsed lasteasutused” (EV haridusseadus §24 (1)). Neile koolieelikutele, kes ei käi koolieelses lasteasutuses, on koolide juurde moodustatud ettevalmistusrühmad vastavalt haridusministri 25. juuni 1999. a määrusele nr 37, mille kulud kaetakse kohaliku omavalitsuse eelarvest.

Sarnane alushariduse käsitlus on ka Soome Vabariigis. Soome haridusministeeriumi ringkiri 16. 06. 2000 märgib, et vastavalt vastuvõetud seadustele on alates augustist 2001 kohalikel omavalitsustel kohustus tagada koolieelne eelõpetus (soome keeles „esiõpetus”) kõigile 6-aastastele lastele, kelle vanemad seda soovivad. Tuuakse ka ära, et õpetuse maht peab olema vähemalt 700 tundi aastas. Samuti on eelõpetus tasuta ning eelõpetuseks kulunud aega ei arvestata lasteasutuses oldud aja hulka mille võrra lasteaiataasu peab olema väiksem (Esiõpetusuudistus – muistio, 2000). 2000. aasta sügisel aga võttis Soome Haridusvalitsus vastu seaduseelnõu, milles kinnitati „Eelõpetuse õppekava alused” kuueaastaste kohustuslikuks eelõpetuse läbiviimiseks (Hytönen, 2006).

Inglismaal on koolikohustus 5-16-aastastele lastele ning algkooli minnakse 4-5-aastaselt (The UK. School System, 2007). Seega ei saa võrrelda koolivalmidust Eesti mõttes kooliks ettevalmistusega Inglismaa mõttes.

Ameerika Ühendriikides alustavad lapsed kooliteed samuti 5-aastaselt, kuid esimest kooliaastat nimetatakse lasteaiaks (kindergarten), mis on sarnane Eesti ja Soome süsteemiga, kuid selle vahega, et on kohustuslik ning õpetus toimub koolis ning lapsed alustavad aasta varem kui Eestis.(USA Study Guide, s.a.) .

Rootsis algab kool 6-aastaselt, kuid esimene kooliaasta ei ole kohustuslik, mida võib jällegi võrrelda nii Eesti kui Soome süsteemiga (Pre-school Education in the European Union 1995).

Jaapanis alustavad lapsed kohustuslikku kooliteed 6-aastaselt ja viimastel aastatel on suurenenud ka enne kooli lasteaias käinud laste hulk (Japanese Schools, 2010).

Koolieelne haridus (Educação Infantil) *Brasiilias* on täiesti vabatahtlik ning on mõeldud alla 6-aastaste laste arendamiseks. See peab olema abiks lapse igakülgse arendamisel, sealhulgas motoorsete, kognitiivsete ning sotsiaalsete oskuste arendamisel ning andma baasoskused hilisemaks õppimiseks. Brasiilias on sõimed alla 2-aastastele lastele, lasteaia 2-3-aastastele ning eelkoolid 4 aastast alates. Koolikohustus kehtib 6-14-aastaste laste osas (Brazil Education System, s.a.).

Prantsusmaal kehtib koolikohustus 6-16-aastastele lastele, kuid riik kindlustab kõik 2-5-aastased lapsed kohaga lasteaias (Maternelle), kui nende vanemad seda soovivad (French State Education – an Introduction, 2010). Lasteaia on Prantsusmaal tasuta.

Itaalias reguleeriti riiklikult koolieelseid asutusi 1923. aastal koos algkoolireformiga. Alates 1991. aastast formuleeriti uus poliitika, mis hakkas reguleerima õpetust riiklikes koolieelsetes asutustes. Sellega integreeriti alusharidus riigi haridussüsteemi, kuigi see iseenesest on vabatahtlik (Pre-school Education ...1995).

Hollandis kehtib alates 1985. aastast algkooliseadus, mis hõlmab kogu eel- ja algharidust 4-12 aastani. Tähtis on, et see peab olema selle vanusegrupi laste arendamise katkematu protsess (Pre-school Education ...1995).

Ülaltoodust on selge, et nii alushariduse korraldus kui ka kooliiga on riigiti erinevad. Laste koolikohustus algab 5-7-aastaselt. Koolieelsetes lasteasutustes käimine on kõigis vaadeldud riikides vabatahtlik, küll aga on vanematele loodud võimalused panna lapsi lasteaeda ja/või anda teatud vanusest, mis enamasti hõlmab viimast koolieelset aastat, lapsele kooliks ettevalmistavat alusharidust riiklikult organiseeritud lasteasutuses. Seega toimub enamikes riikides vähemalt viimasel koolieelsel aastal laste kooliks ettevalmistamine üldjuhul vanuseliselt homogeensetes rühmades.

Eelõpetuse lähtekohtadest

Enne kooli on lapse elus kaks suurt sündmust, mis ta oma harjunud keskkonnast välja rebivad: lastesõime/-aeda minek ning koolimine. Mõlemad võivad lapsele kujuneda raskeks või põhjustada isegi šokki, kui teda pole selleks piisavalt ette valmistatud. Suureks elumuutuseks kujunevad need kaks sündmust igal juhul.

Nagu eelmises peatükis öeldud, on koolimineku iga riigiti erinev ja sellele eelnevas lasteasutuses püütakse lastes arendada oskusi ja anda neile teadmisi selleks, et laps oleks valmis asuma koolis kohustuslikku haridust omandama. Seda nimetataksegi koolivalmiduseks. Eri kultuurides on kindlasti veidi erinevad koolivalmiduse kriteeriumid, õpetamise meetodid ja üldine käsitlus lapsest ja tema õpetamisest.

Erinevates allikates selgitatakse mõisteid „kasvatus”, „õpetus”, „haridus” kui sisult erinevaid mõisteid. Samas tõdevad mitmed teadlased, et need kolm mõistet omavahel vägagi seotud ning sageli ka samas tähenduses mõistetakse. Kasvatust defineeritakse kui täiskasvanu sihiteadlikku mõju avaldamist kasvavale inimesele eesmärgiga, et ta areneks kasvataja/ühiskonna/riigi soovitud suunas. Samas on haridus seotud inimese õpetamisega. Kuna õpetamine aitab inimesel areneda, siis mõistetakse kasvatus all ka õpetamist (Kera, 2004).

Kuna kasvatus on sihipärane protsess, mis seisneb iseregulatiivse arengu eesmärgistatud välises mõjutamises (Tuulik, 1995) ning „kasvatus on ühiskonna funktsioon - läbi üksiksubjektide arengu toimub kogu inimkonna, ühiskonna areng” (Tuulik, 2001, lk 15), oleneb laste kasvatamine ja arendamine ühiskonna ja riigi poolt püstitatud eesmärkidest. „Teadmiste korrastamine põhineb maailmapildil” (Gustavsson, 2000, lk 92). See mõte selgitab, miks eri kultuurides on hariduse sisu erinev. Tähtsal kohal on konkreetses riigis ja kultuuris valitsev usund. Euroopas kuulus keskajast peale kool kui institutsioon kiriku juurde (Tilk, 2004). Kuid alates reformatsioonist hakkasid riiklikud institutsioonid hariduse korraldamisele üha rohkem tähelepanu pöörama. Enam kui 200 aastat tagasi püüdis tollane Preisi Kuningriik luua ühtset haridussüsteemi, mille üle järelvalvet teostaks riik, kui 1787. aastal asutatud haridust reguleeriva valitsusorgani juht Karl Abraham von Zedlitz (1731-

1793) sellekohase ettepaneku tegi (Glenn, Groof, s.a.). Tänapäeval on arenenud riikides seadusandlikult sätestatud hariduse eesmärgid, nõutav sisu jne.

Eesti hariduse eesmärgiks on:

- 1) luua soodsad tingimused isiksuse, perekonna, eesti rahvuse, samuti rahvusvähemuste ja Eesti ühiskonna majandus-, poliitilise ning kultuurielu ja loodushoiu arenguks maailma majanduse ja kultuuri kontekstis;
- 2) kujundada seadusi austavaid ja järgivaid inimesi;
- 3) luua igaihele eeldused pidevõppeks (Eesti Vabariigi haridusseadus §2 lg3).

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) määrab alushariduse eesmärgid järgmiselt:

- (1) Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.
- (2) Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Siiski on demokraatlikes ühiskondades riigi poliitikatest kõrgemal demokraatlikud õigused ning nendest lähtutakse ka hariduse vallas. Näiteks näeb Lapse õiguste Konventsioon (1989) §14 (1) ette: „Riigid kui osapooled respektiivad lapse õigust mõtte, südametunnistuse ja usuvabadusele”.

„Kasvatus on eesmärgistatud, normeeritud, strateegiline. Postmodernistid väidavad, et kasvatus on võimusuhte tulem ning toodab omakorda uusi võimusuhteid”, märgib Kuurme (2003, lk 146). Vastukaaluks varasemale rangete reeglitega ja õpetajakeskselt õpetamiselt on tänaseks üle mindud lapsekesksetele õpetamise meetoditele.

Võrsunud on lapsekeskse kasvatusidee valgustuskirjaniku Jean Jaques Rousseau (1712-1778) kasvatuslikest seisukohtadest ning rakendatud 20. sajandi alguses: John Dewey, Maria Montessori, Rudolf Steineri jt. tegevuses (Hytönen, 2000). Selleaegseid lapsekeskseid pedagooge jagab Hytönen, toetudes K. Bruhnile, aktiivsus-, vabadus- ja sotsiaalpedagoogideks. Esimesed panustasid lapse aktiivsusele ja omaalgatusele, mis vastandus koolides valitsevale ühepoolsele teadmiste vastuvõtule; teised pidasid tähtsaks

lapsest lugupidamist, tegevusvabadust ja liikumisruumi; kolmandad aga leidsid, et kool pöörab liialt vähe tähelepanu kasvatusel sotsiaalsetele külgedele (Hytönen, 2000).

Peale Eesti taasiseseisvumist võeti lapsekeskse kasvatusel juurde tagasipöördumisel eeskujuks Põhjamaad, eelkõige Soome, kus selles osas on pikk kogemus.

Soomes „on eelõpetuse eesmärgiks luua lapse kasvamiseks, arenguks ja õppimiseks soodsad tingimused“ (Hujala, 2004, lk 16). Õppekavas peetakse tähtsaks lapse positiivse minapildi ja terve enesetunde tugevdamist, positiivsete õppimiskogemuste pakkumist, suhtlemise võimaldamist teiste inimestega, laste kogemusliku maailma avardamist uuega.

Eelõpetus tugineb eelpedagoogikale ning „võtab aluseks lapsepõlve erilise tunnistamise“. Eelõpetust võib ka käsitleda kui kogu õpetust, mis toimub enne koolikohustuse algust. Vanusest sõltumata on eelõpetuse keskseks ideeks lapse kasvamise ja õpetamise toetamine (Hujala, 2004).

Kitsamalt tähistab Soomes mõiste „eelõpetus“ kooliks ettevalmistamist. Soome hariduspoliitikas on kasvatus- ja koolisüsteemi aluseks eaperioodididaktiline aspekt, kus iga arenguperiood ja indiviidi küpsemine on olulised õpetuse planeerimist ja elluviimist mõjutavad tegurid (Brotherus, Hytönen, Krokfors, 2001). Rootsis nähakse kooli ja koolieelse kasvatusel arusaamade erinevusi selles, et koolieelne kasvatus lähtub lapsest, koolikasvatus aga ühiskonnast, mille arengut mõjutava institutsioonina eelkõige ka kooli nähakse. (Brotherus et al., 2001).

Eestis on õpikäsitus seadusega määratud järgmiselt (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava §5):

Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervise seisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima. Õppides kujunevad lapsel uued teadmised ja tekivad seosed olemasolevate ja uute teadmiste vahel. (Arendi, 2006). Ka Eesti Vabariigis lähtutakse laste õpetamisel-kasvatamisel alates alusharidusest ülalmainitud ühiskonnast tuleneva sisu, eelkõige väärtuste ning kultuuritraditsioonidega. Samas lähtutakse ka demokraatlikest õigustest ning nõutakse ka teiste kultuuride eripäraga arvestamist.

Kas õppe- ja kasvatustegevusi koolieelses eas on võimalik nõuetekohaselt läbi viia vaid vanuseliselt homogeenses rühmas või toimib see ka erivanuseliste laste koos õpetamisel ning missugused on lastevanemate ja õpetajate hoiakud selle suhtes, püütakse käesolevas töös välja selgitada.

Rühmade tüübid eesti lasteasutuses

Koolieelse lasteasutuse seadus (2008) lubab koolieelses lasteasutuses luua sõime-(kuni 3-aastastele lastele) ning aiarühmi. Lasteaiarühmad jagunevad nooremaks (3-5-aastased lapsed), keskmiseks (5-6-aastased lapsed), vanemaks (6-7-aastased lapsed) ja liitrühmaks (2-7-aastased lapsed). Enamikes lasteaedades on ka nooremad rühmad korraldatud nii, et ühes rühmas käivad 3-4-aastased ning teises 4-5-aastased. Rühma võetakse lapsed, kes komplekteerimise aasta 01. oktoobriks saavutavad rühma minimaalvanuse (nt. 3-4-aastaste rühmas 3-aastaseks). Sellega saavutatakse rühma vanuseline homogeensus ning kõik rühma lapsed saavad koolikohuseliseks ühel aastal. Liitrühma nimetatakse ka pererühmaks. Seda seepärast, et koos kasvavad eri vanuses lapsed, nagu peredes ning tihti pannakse ka eri vanuses õed-vennad koos ühte liitrühma. Kahtlemata nõuab töö liitrühmas õpetajalt rohkem oskusi töötada väikeste gruppidega ning tegevuste ette valmistamist, et eri vanuses lastele jõukohaseid ning arendavaid tegevusi pakkuda (Puls, Tomingas, 2007). Liitrühmade tugevuseks on õpetajad ise nimetanud seda, et „väiksemad haaravad paljusid asju suurte kõrvalt, omandavad justkui möödaminnes ja raskusteta tarkusi, mida vanematele lastele püütakse õpetada” (Kanter 2010).

Koolivalmidus

Koolimineku ajaks on lapse isiksus suures osas välja kujunenud. Lapsel on kujunenud mina-pilt, ta on omandanud teatud oskused ning teadmised teda ümbritsevast elust. Ühiskonnas on kõige lihtsam pidada last valmis kooliminekuks, kui ta on jõudnud teatava elueani, mida loetakse kooliminemiseks küpseks (Gredler, 1992). 20. sajandil on last peetud kooliküpseks, kui ta ilmutab teatud „küpsuse” märke. Lapsele peetakse ohtlikuks liiga varast õpetamist (Gredler, 1992).

Seoses ühiskonna pideva arenguga on koolivalmidus täna muutunud probleemiks vanematele ja õpetajatele (Viher, 2002).

Koolivalmiduse mõistet püüab avada Kees (1983), kes toob sünonüümideks välja ka õppimiseks valmisoleku, õppimisvõimekuse ja kooliküpsuse. Enam kasutatakse sõnu „koolivalmidus” ja „kooliküpsus”.

Uuema looduskäsitluse järgi oli lapse küpsemine bioloogiline, seesiselt determineeritud protsess, kuid eraldi jälgitakse lapse füüsiliste, sotsiaalsete ja psühholoogiliste funktsioonide küpsust (Piaget Euroopas, Gesell Ameerikas) (Kikas, 2004).

Indre (1971) järgi on kooliküps laps, „kellel on kujunenud arusaamine korraldustest, püsivus ja keskendumisvõime, tähelepanu omadused, tajutase, üldareng, silma ja käe tegevuse koordineerimine ja käelihaste areng” (lk 785). Neare (1998) arvates on koolivalmidus „tervislik, sotsiaalne, motivatsiooniline ja vaimne valmisolek mänguliselt põhitegevuselt üle minna kõrgemale õpitegevusele” (lk 5)

Koolivalmiduse mõiste kõrval on kasutatud ka mõisteid „kooliküpsus” ja „õppimisvalmidus”. Neid mõisteid ei saa kasutada sünonüümideks, kuna iga mõiste johtub erinevast lähtekohast. Kooliküpsus rõhutab lapse arenguküpsust koolieelse ea lõpus; koolivalmidus aga rõhutab lapse vastavust kooli nõudmistele. Õppimisvalmidus omakorda on selline lapse arengutase, kus laps on suuteline õppima teatud materjali. Valmidus kooliks näitab, kas indiviid on suuteline olema edukas koolikontekstis. Koolivalmidus seega ühendab viimased mõisted ning näitab lapse valmisolekut õppimiseks koolis (Lööke, Saarits, 2004)

Oja (2002) peab tähtsaks, et eristataks kaheksa valmidust: valmidust õppida, mis seisneb lapse võimes õppida spetsiifilist materjali, ning valmidust kooliks, mis seisneb selles, et laps on võimeline koolikeskkonnas õppima ja hakkama saama. Selline käsitlus eeldab, et laps peab sobima kooli konteksti. Oja väidab, et tähtsad on ka lapse tervislik seisund, enesekindlus ning teatud sotsiaalsed oskused.

Soome pedagoogikateadlased märgivad, et kui varem määrati koolivalmidust kui lapse tegevust, sooritust ja käitumist kooli alguseks, siis tänapäeval tähtsustatakse õpivalmiduse mõistet. Peetakse oluliseks plaanipäraselt kasvatust ning seda, kas lapsel on arusaam endast õppijana ning oskus seostada uusi teadmisi varem õpituga (Brotherus et al., 2001).

„Valmisolek õpingute alustamiseks kujuneb samm-sammult kogu lapse koolieelse elu jooksul ning seda mõjutavad nii sünnipäraseks eeldused ja võimed kui ka kasvukeskkond, milles laps elab ja areneb, aga ka inimesed, kes temaga suhtlevad ja tema arengut suunavad”, ütleb Martinson (1999, lk 3). Samas on autoreid ning haridusametnikke, kes pööravad koolivalmiduse saavutamisel erilist tähelepanu eelõpetusele selle kitsamas mõttes, milleks on

aastane õpe enne kooli, mis toetab õppimisvalmiduse kujunemist ning edendab lapse kasvamist, arenemist ja isiksuse kujunemist (Kala, 2006).

Selline aastane õpe on võimalik kõigile 6-aastastele lastele näiteks Eestis ja Soomes. Ning eriti peetakse seda vajalikuks lastele, kes koolieelses lasteasutuses ei käi. Euroopa Komisjoni poolt väljaantud kogumikus „Koolieelne haridus Euroopa liidus” tõdetakse, et koolieelsel haridusel on tähtis koht lapse arendamisel, kuid lapse arendamist ja kooliks ettevalmistamist ei saa ainult lasteaedade õlule panna (Pre-school Education..., 1995). Ei ole kahtlust, et koolivalmidus on lapse valmisolek koolis õppimiseks. Samal ajal kohtame peamiselt kahte käsitlust: esimese järgi kujuneb koolivalmidus kogu lapse eelneva elu jooksul, teise järgi aga oleneb sihipärasest õpetusest viimase aasta jooksul enne kooli.

Koolivalmiduse aspektid

Enamik autoreid märgib, et koolivalmidus ei seisne ainult lapse teadmistes, vaid tähtsad on ka kehalised võimed ja oskused ning lapse tegutsemis- ja käitumisoskused teiste inimeste hulgas ning nendega.

Koolivalmiduse ja kooliküpsuse välja selgitamisega on hakatud põhjalikumalt tegelema 20. sajandi teisel poolel. Oinonen (1969) kirjeldas, kuidas Soomes 1960. aastatel uuriti kooliminevate laste koolivalmidust erinevate testide kaudu. Samas tõi Oinonen välja mootorika ja keelelise arengu seosed mõtlemise arenguga.

1987. aastal nimetas kasvatusteadlane Tulva vajadust koolivalmiduse väljaselgitamisel pidada silmas lapse kogu arengut. Ta kirjeldas seda üksikasjalikult: „Intellektuaalne aspekt hõlmab lapse üldteadmised (silmaring, huvide skaala), vaimsed võimed ja tunnetusprotsesside arengu-õpetatavuse (pertseptiivne küpsus, loogiline mälu, analüütiline mõtlemine, tähelepanu kontsentreerimine), laste harjutamise vaimse tööga – tööküpsuse ning kõne- ja väljendusoskuse. Psühhofüsioloogilisse aspekti kuulub laste kehaline areng (antropomeetria); kehaline ettevalmistus (liikumistegevus, vastupidavus jms); motoorne areng (käe peenmootorika, nägemisliigutuslik koordineerimine); tervislik seisund – tervisegrupp (varased arengunäitajad, haigused: kroonilised, eriarstide juures arvel jms) ning funktsionaalne küpsus. Sotsiaalse aspekti puhul on tegemist lapse emotsionaal-tahtelise sfääriga ning uute situatsioonidega kohanemisega.” (Tulva, 1987, lk 8).

Enamik koolivalmidusest kirjutavaid autoreid (Kees, 1983; Pandis, 1998; Neare, 1999; Kera, 2004; Gustavson, 2004; Niiberg, Linnas, 2007; Raudsepp-Alt, 2008; Vahesalu, 2008)

eristab kolme koolivalmiduse aspekti: vaimset, sotsiaalset ning füüsilist (nimetatud ka psühhofüüsiliseks) koolivalmidust. Samuti peavad nimetatud autorid tähtsaks just seda, et laps oleks võrdselt arenenud kõigis koolivalmiduse aspektides.

Vaimset koolivalmidust väljendavad lapse taju, mälu ning mõtlemise arengutase, tähelepanu- ja keskendumisvõime, lapse kõne areng ja omandatud teadmised ning oskused.

Sotsiaalset koolivalmidust väljendavad emotsioonid ja tahe, motivatsioon ja enesehinnang, enesega toimetulek ja iseseisvus, ümbritsevaga kohanemise ja suhtlemisoskus.

Füüsilist koolivalmidust näitavad lapse liikumisoskus ja koordineerimine, üld- ja peenmotoorika ning lapse tervislik seisund (Raudsepp-Alt, 2008).

Kõiki lapse eeldatavaid oskusi kooliminekul kirjeldab Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008)

Ülevaade varasemast koolivalmiduse uurimisest

Nagu eelnevas juba märgitud, on laste koolimineku iga riigiti ja kultuuriti erinev ning õpetuse sisu ühtedes riikides koolis on sama, mis teistes riikides lasteaia. Seetõttu tuleb erinevate uurimuste kõrvutamisel sellega arvestada. Küll aga on sarnastel seisukohtadel koolivalmiduse, -küpsuse ja/või õpivalmiduse uurimise vajaduses erinevate riikide pedagoogikateadlased.

Hoolimata sellest, et mitmetes riikides, eriti Euroopas, on kõrvuti vanuseliselt homogeensed rühmad erivanusega laste rühmadega, ei keskendu uurijad sellele aspektile. Samas pakutakse paljudes riikides lastele riiklikult eelhariduse saamiseks spetsiaalsetes rühmades aasta enne koolikohustuse algust. Seega on need vanuseliselt homogeensed rühmad ning annavad lastele alusharidust selle kitsamas mõttes.

Ameerika uurijad on uurinud koolivalmiduse määratlusi erinevates osariikides (Saluja, Scott-Little, Clifford, 2000), mille tulemusel tõdeti, et sugugi kõik osariigid ei määratle koolivalmidust ühtmoodi, kui üldse. Samas olid 40 osariigis siiski välja töötatud või välja töötamisel varajase õppimise standardid (Scott-Little, Kagan, Frelow, 2003). Kahjuks ei vastanud näiteks Vermonti osariigis standarditele 13% ühel alal, 12% kahel või kolmel alal ja 14% mitte ühelgi alal (Murphy, Burns, 2002).

Mitmed Euroopa teadlased on uurinud lapse lasteaeda mineku ea ning koolis edasijõudmise seost ning leidnud, et varasem lasteaeda minek tagab paremad tulemused koolis nii 8- kui ka 13-aastaselt (Pre-School Education ..., 1995)

Eesti ja Soome teadlased (Liikanen, 1984; Talts, Mägi, 2009; Sikka, 2009) on täheldanud, et kuigi üldiselt on kooli minevate laste õpioskused head, on paljudes oskustes tüdrukud poistest paremad. Poiste tulemused on nõrgemad testülesannete lahendamises ning mitmete auditiiivsete ülesannete puhul.

2003. aastal läbiviidud laste koolivalmiduse uuringu tulemusena märgib Jürimäe (s.a.), et laste sotsiaal-emotsionaalseid oskusi hindasid õpetajad väga kõrgelt, ka oli kehalise arengu hinnangu järgi lapsi, kes said hinnangu alla keskmise, väga vähe. Kõrgelt hinnati samuti laste kognitiivseid oskusi. Jürimäe koostatud skaala kohaselt on suurem osa laste tulemusi keskmise ja suurepärase vahel, kusjuures parim on füüsiline areng, millele järgnes vahetult vaimne areng. Sotsiaal-emotsionaalne areng jäi kahele esimesele aspektile veidi alla.

Vanemate arvates on lapse koolivalmiduse saavutamise eest vastutavad kodu ja lasteasutus koostöös (Kivistu, 2005; Pertie, Holloway, 2006). Küll ei olnud aga eesti lapsevanemad Hiiumaal, kus uurimus läbi viidi, rahul laste ettevalmistamisega liitrühmas, kus „ei ole alati eakaaslasi”, „väikesed lapsed segasid suuremate laste mängu” (Kivistu, 2005, lõik 4)

Uurimuse eesmärgid ja hüpoteesid

Töö eesmärgiks oli välja selgitada lastevanemate ja lasteaiaõpetajate arvamused lapse arendamise ja koolivalmiduse saavutamise kohta vanuseliselt homogeenses ja liitrühmas ning vanuseliselt homogeense ja liitrühma laste koolivalmiduse näitajad.

Töö hüpoteesid on:

1. Liitrühma 6-7-aastaste laste vanemad suhtuvad sagedamini kui nooremate laste vanemad pooldavalt vanuseliselt homogeensesse rühma lapse arendamise ja koolivalmiduse saavutamise seisukohalt (Kerde, 2007).
2. Nii liitrühma kui vanuseliselt homogeense rühma lapsevanemad hindavad paremaks laste vaimset arendamist vanuseliselt homogeenses rühmas.
3. Vanuseliselt homogeense rühma lapsevanemad hindavad paremaks laste sotsiaalset arendamist liitrühmas võrreldes vanuseliselt homogeense rühmaga.
4. Õpetajad peavad lapse sotsiaalseks arendamiseks paremaks liitrühma võrreldes vanuseliselt homogeense rühmaga.
5. Õpetajad peavad lapse vaimseks arendamiseks ja koolivalmiduse saavutamiseks paremaks vanuseliselt homogeenset rühma võrreldes liitrühmaga.

6. Tüdrukute vaimse arengu tulemused on paremad poiste tulemustest. (Liikanen, 1984; Talts, Mägi, 2009; Sikka, 2009).
7. Laste sotsiaalne koolivalmidus on parem liitrühma lastel. (Kanter, 2010).

METOODIKA

Valim

Käesolev kvantitatiivne uurimus viidi läbi 2010. aasta veebruaris – märtsis 10 Tallinna lasteaias, kus oli liit- ja vanuseliselt homogeenseid rühmi. Lasteaiad valiti juhuslikult, arvestades juhtkonna ja õpetajate nõusolekut uurimuses osaleda, kuid tingimuseks oli, et seal on liitrühmi, milles on kooliminevaid lapsi. Lasteaedade suure arvu tingis vajadus kaasata paljusid liitrühmi, kuna keskmiselt oli ühes liitrühmas kohal ja võimalik uurida 3 kooliminevat last. Vanuseliselt homogeenseid rühmi osales 4 lasteaiast, sest 4 lasteaias olid ainult liitrühmad või ei olnud kooliminevat vanuseliselt homogeenset rühma. Välja jäeti need rühmad, mis olid kuni 2009./2010. õppeaastani olnud vanuseliselt homogeensed, kuid hakkasid 2009./2010. õppeaastal seoses 2-3-aastaste laste lisandumisega tööle liitrühmadena (3 lasteaias).

Lapsevanematele jagati valitud lasteaedades õpetajate poolt välja 600 kirjalikku küsitluslehte (vt lisa 1): 300 vanuseliselt homogeensete rühmade vanematele ja 300 liitrühmade vanematele (10% liitrühmades käivate laste arvust). Vanemate suhtumise uurimiseks ei seatud piiranguid küsitluses osaleda palutud vanemate laste vanusele ega soole. Samuti ei seatud piiranguid vanemate vanusele, soole ega haridustasemele. Kirjalikule küsimustikule vastas 312 vanemat, mis on 52% vastama palututest. Vanuseliselt homogeense rühma laste vanemaid oli vastajate hulgas 47% ning liitrühma laste vanemaid 53%. Kuna küsimustikule vastasid lapsevanemad anonüümselt, ei olnud osalenud lasteaedade töötajatel võimalik küsimustiku täitmata ja tagastamata jätmise põhjusi uurida.

Analoogsele kirjalikule küsimustikule (vt lisa 2) paluti vastata ka 30 vanuseliselt homogeense rühma ning 30 liitrühma õpetajal. Piiratud ei olnud vastavate õpetajate poolt õpetatavate laste vanus, st. et vanuseliselt homogeense rühma puul võisid vastata kõiki vanuserühmi õpetavad õpetajad. Õpetajad valiti välja juhuslikult lasteaedade juhtide poolt,

igast lasteaiast 3 liitrühmas ja 3 vanuseliselt homogeenses rühmas töötavat õpetajat. Õpetajad olid küsimustikule vastamisel väga kohusetundlikud ning vastasid küsimustikule 100%-liselt.

Vanemate ja õpetajate arvamuste kõrvutamiseks laste arenguga uuriti 60 liitrühmas käiva ning 60 vanuseliselt homogeenses rühmas käiva 2010. aasta sügisel koolimineva lapse koolivalmidust. Kummaski 60-lapselises grupis uuriti 30 poissi ja 30 tüdrukut. Uuriti laste vaimset, sotsiaalset ning füüsilist koolivalmidust.

Mõõtvahendid

Lastevanemate ja õpetajate erinevatesse rühmatüüpidesse suhtumise uurimiseks koostati käesoleva töö autori poolt küsimustikud. Küsimustikud koostati tuginedes 2 lasteaia lastevanemate rahuloluküsitluste tulemustele ning vanematega läbiviidavate lapse arenguveestluste tulemustele. Samuti toetuti käesoleva töö autori bakalaureusetöö tulemustele (Kerde, 2007). Õpetajate ja lastevanemate küsimustikud olid peaaegu identsed. Õpetajate küsimustikku oli lisatud üks väide: „Kui mul oleks valida, soovitaksin vanemal panna oma lapse...” Vanemad said avaldada arvamust, kas lapsed arenevad erinevates küsitud aspektides paremini vanuseliselt homogeenses või liitrühmas või ei leia vanem, et selles oleks rühma tüüpides erinevusi. Lisaks anti vanematele ja õpetajatele võimalus soovi korral lisada põhjendusi ja mõtteid vabas vormis.

Laste koolivalmidust uuriti kolmes koolivalmiduse aspektis. Vaimse koolivalmiduse uurimiseks kasutati H. Kivipõllu vaimse koolivalmiduse testi „Materjal 6-7-astaste laste koolivalmiduse tasemega tutvumiseks” (vt lisa 3). Iga ülesandeploki vastused andsid teatud arvu punkte: kokku oli võimalik saavutada 76 punkti. Laste sotsiaalset (vt lisa 4) ja füüsilist (vt lisa 5) koolivalmidust uuriti küsimustike järgi, milles õpetajad pidid lapse oskusi hindama skaalal 1-5, kus 1 väljendas oskuse puudumist; 2 – oskust vähesel määral; 3 – oskust rahuldaval tasemel; 4 – head ning 5 – suurepärase oskust.

Skaalade reliaablust kontrolliti ning arvutati Cronbachi alpha. Laste vaimse arengu testi puhul $\alpha = 0,62$, laste sotsiaalse arengu vaatluse küsimustiku puhul $\alpha = 0,95$, laste füüsilise arengu vaatlusküsimustiku puhul $\alpha = 0,96$, lapsevanemate küsimustiku puhul $\alpha = 0,93$ ning õpetajate küsimustiku puhul $\alpha = 0,91$.

Protseduur

Laste vaimse arengu testi läbiviimise juhendiga tutvustas käesoleva töö autor eelnevalt kõiki õpetajaid, kes rühma lastega testi läbi viisid. Test viidi ühes rühmas läbi kõigi lastega

korraga. Õpetaja andis ülesanded suuliselt nii, nagu juhend ette nägi. Iga laps täitis testi iseseisvalt õpetaja sõnalise juhendamise järgi. Testi kokkuvõtted tegi käesoleva töö autor.

Laste sotsiaalse ja füüsilise koolivalmiduse hindamiseks tehtud vaatlused (õpetaja poolt) toimusid rühmas ning liikumistundides, kus liikumisõpetajal paluti lastele anda ülesandeid, mis sisaldaksid vajalikke liikumisi ja liigutusi.

Andmetöötlusmeetodid

Laste koolivalmiduse kolme aspekti osas arvutati aritmeetilised keskmised nii üksikküsimuste kaupa kui ka summeeritult oskusgruppide kohta ja neid võrreldi t-testi abil nii vaimse, sotsiaalse kui füüsilise koolivalmiduse osas. Võrdlus teostati VHR ja LR laste oskuste vahel ja ka poiste ja tüdrukute oskuste vahel.

Lapsevanemate ja õpetajate arvamusi kolme etteantud võimaluse kohta kirjeldati protsentides. Lapsevanemate arvamuste omavaheliseks võrdlemiseks vanuseliselt homogeense ja liitrühma laste vanemate vahel ning 6-7-aastaste ja 1-5-aastaste laste vanemate vahel kasutati χ^2 -testi. χ^2 -testi kasutati ka vanuseliselt homogeense ja liitrühma õpetajate arvamuste võrdlemiseks.

TULEMUSED

Laste koolivalmiduse uuring

Laste koolivalmidust uuriti kolmest koolivalmiduse aspektist lähtuvalt.

Vaimne koolivalmidus. Vaimse koolivalmiduse testi ülesanded olid jaotatud seitsmesse gruppi:

1. grupp - optilise taju ülesanded (küsimused 1 ja 11)
2. grupp - tähtede ja numbrite tundmist testivad ülesanded (küsimused 2 ja 3)
3. grupp - häälikute kuulmine ja eristamine (küsimused 4, 5 ja 6)
4. grupp – lugemisoskus (küsimus 7)
5. grupp - mõtlemisoskuste ülesanded (küsimus 8)
6. grupp – operatiivmälu (küsimus 9)
7. grupp - grammatiliste suhete tajumine. (küsimus 10)

Statistiliselt olulised erinevused **VHR ja LR laste** tulemuste vahel ilmnescid optilise taju ülesannetes ($p < 0,05$), häälikute kuulumises ja eristamises ($p < 0,05$) ja mõtlemisoskuste

ülesannetes ($p < 0,05$). Väärib tähelepanu, et üsna olulised piiripealsed erinevused olid siiski ka grammatiliste suhete tajumise ülesannetes ($p = 0,06$). Kõigis nimetatud ülesannetegruppides olid paremad tulemused liitühma kooliminevatel lastel (vt tabel 1).

Kui vaadeldi vaimse koolivalmiduse testi ülesandeid ükshaaval, siis rühmatüübi põhiselt oli statistiliselt oluline erinevus ülesande nr. 1 „Optiline tajut” lahendamises ($p < 0,05$), ülesandes nr.3 „Häälikuanalüüs” ($p < 0,01$) ning ülesandes nr. 8. „mõtlemine” ($p < 0,05$). Tähelepanu tasub pöörata ka ülesandele nr.11 „Kopeerimiskatse”, ($p = 0,05$) ning 10. ülesandele „Grammatilised suhted” ($p = 0,06$), mille mõlema puhul jäid erinevate rühmatüüpide erinevused väga lähedale olulise erinevuse piirile. Kõigis statistiliselt oluliselt erinevate tulemustega ülesannetes olid paremad tulemused liitühma kooliminevatel lastel (vt lisa 6 tabel 1).

Tabel 1. Laste vaimne koolivalmidus. Vanuseliselt homogeense rühma ja liitühma laste võrdlus oskusgruppide põhjal

Grupp	Üldväärtus keskmine	Standard- hälve	VHR*		LR**		t	p
			Kesk- mine	Standard- hälve	Kesk- mine	Standard- hälve		
1 Optiline tajut	6,78	1,72	6,37	1,92	7,20	1,37	2,73	0,01
2 Tähtede ja numbrite tundmine	11,68	1,34	11,52	1,82	11,84	0,41	1,35	0,18
3 Häälikute kuulmine ja eristamine	15,53	2,50	15,01	2,87	16,07	1,91	2,35	0,02
4 Lugemisoskus	3,37	1,13	3,27	1,26	3,47	0,98	0,93	0,36
5 Mõtlemisoskus	4,48	1,37	4,23	1,50	4,74	1,18	2,09	0,04
6 Operatiivmälu	14,93	3,47	14,45	3,55	15,43	3,35	1,55	0,12
7 Grammatiliste suhete tajumine	8,49	4,00	7,82	1,70	9,21	5,42	1,91	0,06

*VHR – vanuseliselt homogeenne rühm

**LR - liitühm

Poiste ja tüdrukute vaimse koolivalmiduse testi oskusgruppide tulemustes samuti olulisi erinevusi ei ilmnenud (vt tabel 2).

Vaimse koolivalmiduse testi tulemustes üksikuid ülesandeid võrreldes poiste ja tüdrukute tulemustel statistiliselt olulisi erinevusi ei esinenud (vt lisa 7 tabel 2).

Tabel 2. Laste vaimne koolivalmidus. Poiste ja tüdrukute võrdlus oskusgruppide põhjal

Grupp	Tüdrukud		Poisid		t	p
	Keskmine	Standardhälve	Keskmine	Standardhälve		
1 Optiline tajut	6,7	1,64	6,81	1,81	1,81	0,66
2 Tähtede ja numbrite tundmine	11,81	0,74	11,56	1,71	1,71	0,31
3 Häälikute kuulmine ja eristamine	15,84	1,89	15,24	2,93	2,93	0,19
4 Lugemisoskus	3,39	1,10	3,35	1,17	0,18	0,86
5 Mõtlemisoskus	4,30	1,57	4,63	1,15	1,35	0,18
6 Operatiivmälu	14,98	3,32	14,97	3,63	0,17	0,86
7 Grammatiliste suhete tajumine	9,11	5,49	7,94	1,70	1,61	0,11

Sotsiaalse koolivalmiduse oskused jagati 4 gruppi:

1. grupp - suhtlemine ja koostöö – oskused: suhlemissoov; suhtlemisjulgus; suhtlemishuvi; huvi teiste vastu; abi osutamine teistele; abi küsimine teistelt; koostööoskus; sõprussuhete loomine; mängude ja tegevuste algatamine
2. grupp – eneseteenindamine – oskused: söömine; riietumine; WC kasutamine; käte pesemine; näo pesemine; jalgade pesemine ning esmased tööharjumused
3. grupp – käitumine – oskused: arusaamine võõras-oma-ühine tähendusest; vahe tegemine hea ja halva vahel; reeglite ja käitumisnormide järgimine; oma seisukohtade selgitamine; iseseisev tegutsemine; oma käitumise eest vastutamine; ohutu käitumine; sobiv käitumine erinevates olukordades; käitumise muutmine vastavalt tagasisidele
4. grupp - emotsioonid, empaatia - oskused: hoolimine teistest inimestest; püüd mõista teiste inimeste tundeid; teistega arvestamine; mõistmine, et inimesed on erinevad; emotsioonide väljendamine sobival viisil

VHR ja LR laste tulemuste võrdlemisel sotsiaalse koolivalmiduse oskuste gruppide kaupa vanuseliselt homogeense rühma ja liitrühma laste oskustes olulisi erinevusi ei ilmnenud (vt tabel 3). Küll aga esines olulisi erinevusi VHR ja LR laste tulemuste vahel neljas oskuses

eraldi vaadelduna, millest kolm kuuluvad eneseteenindamise oskuste gruppi. Need on söömisoskused ($p < 0,05$), käte pesemise oskused ($p < 0,05$) ja näo pesemise oskused ($p < 0,05$). Tähelepanu väärib ka WC kasutamise oskus, mille erinevus ($p = 0,05$) oli statistiliselt olulise erinevuse piiril. Kõigi mainitud sotsiaalsete oskuste poolest olid paremad tulemused liitühma lastel. Käitumisoskuste grupis oli statistiliselt oluline erinevus vahe tegemises hea ja halva vahel ($p < 0,01$) ning paremad olid taas liitühma laste tulemused (vt lisa 8 tabel 3).

Tabel 3. Laste sotsiaalne koolivalmidus. Vanuseliselt homogeense ja liitühma võrdlus oskusgruppide kaupa

*VHR – vanuseliselt homogeenne rühm **LR – liitühm

Grupp	Üldvalimi keskmine	Standard-hälve	VHR*		LR**		t	p
			Kesk-mine	Standard-hälve	Kesk-mine	Standard-hälve		
1 suhtlemine ja koostöö	40,58	4,53	40,18	5,17	41,00	3,73	0,99	0,32
2 eneseteenindamine	33,93	1,72	33,68	2,13	34,19	1,07	1,65	0,10
3 käitumine	41,07	4,65	40,58	5,34	41,59	3,75	1,19	0,24
4 emotsioonid, empaatia	21,95	3,39	21,67	3,93	22,26	2,69	0,97	0,34

Poiste ja tüdrukute tulemuste võrdlemisel oskusgruppide kaupa ilmnemid aga väga olulised erinevused kõigis gruppides (vt tabel 4). Tüdrukute sotsiaalseid oskusi hinnati õpetajate poolt oluliselt kõrgemalt kui poiste oskusi.

Tabel 4. Laste sotsiaalne koolivalmidus. Poiste ja tüdrukute võrdlus oskusgruppide põhjal

Grupp	Üldvalimi keskmine	Standard-hälve	Tüdrukud		Poisid		t	p
			Kesk-mine	Standard-hälve	Kesk-mine	Standard-hälve		
1 suhtlemine ja koostöö	40,58	4,53	41,98	3,74	39,30	4,83	3,37	0,00
2 eneseteenindamine	33,93	1,72	34,44	1,18	33,46	1,98	3,24	0,00
3 käitumine	41,07	4,65	42,75	3,34	39,54	5,13	4,02	0,00
4 emotsioonid, empaatia	21,95	3,39	23,23	2,51	20,70	3,66	4,2	0,00

Sotsiaalse koolivalmiduse oskuste võrdlemine ükshaaval näitas, et statistiliselt olulised erinevused tüdrukute ja poiste sotsiaalses koolivalmiduses ilmnemiseks 20 oskuses 30-st. Tüdrukute ja poiste tulemused oluliselt erinevad suhtlemissoovi osas ($p < 0,05$), suhtlemishuvi osas ($p < 0,05$), teistele abi osutamises ($p < 0,01$), teistelt abi küsimises ($p < 0,01$), koostööoskustes ($p < 0,05$), sõprussuhete loomises ($p < 0,01$), mängude ja tegevuste algatamises ($p < 0,05$), vahe tegemises hea ja halva vahel ($p < 0,01$), esmastes tööharjumustes ($p < 0,01$), reeglite ja käitumisharjumuste järgimises ($p < 0,01$), oma seisukohtade selgitamises ($p < 0,05$), oma käitumise eest vastutamises ($p < 0,01$), ohutu käitumise osas ($p < 0,01$), sobiva käitumise osas erinevates olukordades ($p < 0,01$), käitumise muutmises vastavalt tagasisidele ($p < 0,01$), teistest inimestest hoolimise osas ($p < 0,01$), püüdes mõista teisi inimesi ($p < 0,01$), teistega arvestamises ($p < 0,01$), mõistmise osas, et inimesed on erinevad ($p < 0,01$) ning emotsioonide väljendamisega sobival viisil ($p < 0,01$). Kõigis neist oskustest olid paremad tulemused tüdrukutel (vt lisa 9 tabel 4).

Füüsilist koolivalmidust kirjeldavad oskused jagati kolme gruppi:

1. grupp – kehalised liikumisoskused - oskused: kõndimine jalgu lohistamata; jooksmine päkkadel; hüplemine kahel jalal; hüplemine ühel jalal; ronimine vahelduva sammuga; roomamine käsi ja jalgu liigutades; palli viskamine; palli püüdmine; palli löömine; rõnga veeretamine
2. grupp – peenmotoorika areng - oskused: oma liikumise kooskõlastamine kaaslasega; käärde käsitlemine; lusika käsitlemine; kahvli käsitlemine; noa käsitlemine; lahti nõõpimine; kinni nõõpimine; tõmbeluku avamine; tõmbeluku sulgemine; paelte sidumine; mõlema käe kasutamine harjutuste sooritamisel; täpsust nõudvas tegevuses domineeriva käe kasutamine
3. grupp – rütm, koordineerimine, tasakaal – oskused: keskendumine sihipäraseks kehaliseks tegevuseks; koordineeritud liigutustega liikumine; liikumine vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga; tasakaalu säilitamine staatilises asendis; tasakaalu säilitamine liikumisel; liikumise kooskõlastamine kaaslasega; liigutuste koordineerimine mängudes

VHR ja LR laste tulemused füüsilise koolivalmiduse oskusgruppides ei näidanud olulisi erinevusi laste kehalistes oskustes (vt tabel 5).

Küll aga erinesid vanuseliselt homogeense ja liitrühma laste tulemused ükshaaval võrreldes oluliselt neljas oskuses: palli löömine ($p < 0,05$); oma liikumise kooskõlastamine kaaslasega ($p < 0,05$); täpsust nõudvas tegevuses domineeriva käe kasutamine ($p < 0,05$) ning liikumine

vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga ($p < 0,01$). Tähelepanu väärivad ka statistilise olulisuse piiril olevad oskused: koordineeritud liigutustega liikumise oskus ($p = 0,05$); kinni nõõpimise oskus ($p = 0,05$); kõndimine jalgu lohistamata ($p = 0,06$); jooksmine päkkadel ($p = 0,06$) ja hüplemine kahel jalal ($p = 0,06$). Kõigi statistiliselt oluliste erinevuste puhul olid paremad tulemused vanuseliselt homogeense rühma lastel (vt lisa 10 tabel 5).

Tabel 5. Füüsiline koolivalmidus. Vanuseliselt homogeense rühma ja liitühma laste võrdlus oskusgruppide põhjal

Grupp	VHR*		LR**		t	p
	Keskmine	Standardhälve	Keskmine	Standardhälve		
1 kehalised liikumisoskused	48,00	3,42	46,86	4,62	1,54	0,13
2 peenmotoorika areng	57,84	3,21	56,84	5,19	1,27	0,21
3 rütm, koordinatsioon, tasakaal	28,63	2,31	27,86	2,63	1,7	0,09

*VHR - vanuseliselt homogeenne rühm **LR - liitühm

Poiste ja tüdrukute tulemustes üksikute kehaliste oskuste kaupa ilmnemise olulised erinevused palli püüdmises ($p < 0,05$); lusika käsitsemises ($p < 0,05$); kahvli käsitsemises ($p < 0,05$); liikumises vastavalt enda tekitatud rütmile ($p < 0,05$); tasakaalu säilitamisel staatilises asendis ($p < 0,05$) ja tasakaalu säilitamisel liikumisel ($p < 0,05$). Nendes oskustes olid paremad tüdrukute tulemused (vt lisa 11 tabel 6).

Tabel 6. Füüsiline koolivalmidus. Poiste ja tüdrukute võrdlus oskusgruppide põhjal

Grupp	Üldvalimi keskmine	Standardhälve	Tüdrukud		Poisid		t	p
			Keskmine	Standardhälve	Keskmine	Standardhälve		
1 kehalised liikumisoskused	47,45	4,07	47,94	3,42	47,00	4,56	1,23	0,20
2 peenmotoorika areng	57,36	4,30	58,11	3,68	56,68	4,71	1,83	0,07
3 rütm, koordinatsioon, tasakaal	28,26	2,49	28,84	1,91	27,73	2,84	2,94	0,01

Poiste ja tüdrukute oskuste vahel oli oluline erinevus 3. oskustegrupis (rütm, koordinatsioon, tasakaal) (vt tabel 6), milles tüdrukute füüsilised oskused olid oluliselt paremad. Ka peenmotoorika oskuste grupi puhul on tüdrukute oskused veidi paremad poiste omast, erinevus on suhteliselt lähedane olulisuse piirile ($p=0,07$).

Lapsevanemate suhtumine vanuseliselt homogeensesse ja liitrühma

Lapsevanemate suhtumist võrreldi lähtuvalt rühmatüübist, kus vastanud vanema laps vastamise ajal käis.

VHR ja LR vanemate arvamuste võrdluses on statistiliselt olulised erinevused kõikides küsitud valdkondades (vt lisa 12 tabel 7). Vanemad eelistavad kõikidel juhtudel seda rühma tüüpi, milles nende laps käi, mis on ka ootuspärane. Küll aga on märkimist väärt mõnedes valdkondades vastupidised eelistused, kus ühes rühmatüübis käivate laste vanemate üsna suur hulk eelistab teist rühmatüüpi kui enda lapse oma. 16 küsimuse puhul 17-st arvavad üle 50% VHR vanematest, et laps omandab paremad oskused/teadmised igas valdkonnas vanuseliselt homogeenses rühmas. Märkimisväärselt suur osa VHR vanemaid on siiski arvamusel, et laps õpib paremini teistega arvestama liitrühmas (49%). Lapse sotsiaalne arengu, konfliktide vähema arvu ning suurema iseseisvuse omandamisel pidas viiendik kuni kolmandik VHR vanemaid paremaks liitrühma (vt lisa 12 tabel 7). Siiski valiks 8% VHR laste vanematest oma lapse rühmaks liitrühma ning 14%-l vanematest ei ole eelistust.

Liitrühma laste vanemate hulgas ei ole täheldatav nii tugev oma lapse rühmatüübi eelistus, kuigi suurem hulk vanemaid on liitrühma eelistanud kõikides küsitud valdkondades. 12 valdkonnas on vanematest rohkem kui 50% eelistanud liitrühma VHR-le. LR vanemate puhul on aga märgatavalt suurem see vastajate hulk, kes teatud valdkondades eelistas teist rühmatüüpi (mitte enda lapse oma). VHR-i on eelistanud suur hulk LR laste vanemaid viie valdkonna puhul: lugemisoskus (35% VHR, 43% LR), matemaatilised oskused (37% VHR, 40% LR), lapse vaimne arenemine (28% VHR, 57% LR), koolivalmidus (34% VHR, 47% LR), õpioskused (32% VHR, 42% LR). Seega võib öelda, et LR vanemate seas on suurem hulk võrreldes VHR vanematega neid, kes eelistavad teatud valdkondades teist rühmatüüpi (mitte oma lapse oma). Tegu on just lapse vaimset arengut puudutavate valdkondadega ja koolivalmiduse saavutamisega. Ühes valdkonnas – kehaline areng – ei oska 39% LR

vanemaid eelistada kumbagi rühmatüüpi, kusjuures 25% eelistab VHR ning 36% LR (vt lisa 12 tabel 7).

Samuti oleks 28% LR laste vanematest võimaluse korral nõus panema lapse vanuseliselt homogeensesse rühma.

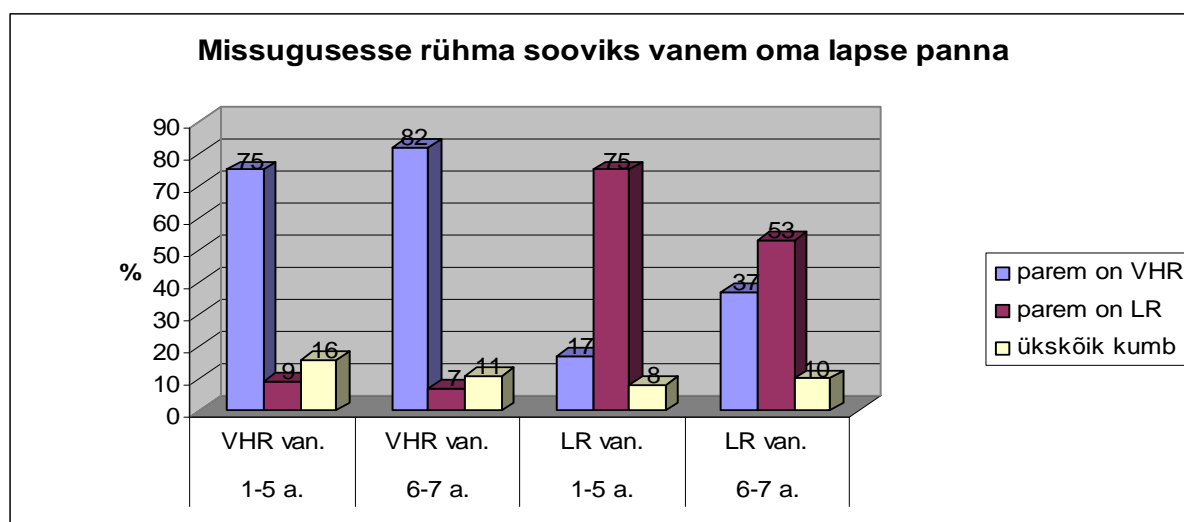
Lähtuvalt käesoleva töö ühest hüpoteesist uuriti mõlema rühmatüübi laste vanemate arvamusi ka **lapse vanusest lähtudes**. Lapsed jagati kahte vanusegruppi: 1-5-aastased ning 6-7-aastased (st. viimane aasta enne kooliminekut).

Vanuseliselt homogeense rühma 1-5-aastaste laste vanemad suhtusid lapse arengusse liitühmas märksa paremini kui 6-7-aastaste VHR laste vanemad. (vt lisa 13 tabel 8) 38% 1-5-aastaste laste vanematest arvas, et laps omandab parema iseseisvuse liitühmas, kuid 6-7-aastaste laste vanematest arvas sama ainult 18% ($p < 0,05$). 26% noorema grupi laste vanematest arvab, et laps omandab parema lugemisoskuse liitühmas, kuid 6-7-aastaste laste vanematest on sellega nõus vaid 2% ($p < 0,01$). Sarnasel arvamusel on VHR laste vanemad ka laste matemaatiliste oskuste omandamise kohta: 20% nooremate laste vanemaist ning vaid 5% kooliminevate laste vanemaist eelistab liitühma ($p < 0,05$). VHR laste vanemad eelistavad kõigis valdkondades oma rühmatüüpi, vaid teistega arvestama õppimiseks peetakse paremaks liitühma, seda nii nooremate (45%LR, 38% VHR) kui vanemate (54%LR, 30% VHR) laste vanemate hulgas.

LR nooremate ja vanemate laste vanemate arvamused erinevad palju rohkem. Kui 1-5-aastaste laste vanemad eelistavad kõigis valdkondades oma rühmatüüpi (sõltuvalt vaadeldavast aspektist 40%-88%), siis 6-7-aastaste laste vanemad peavad kolmes valdkonnas paremaks VHR-i (vt lisa 13 tabel 8). Lapse lugemisoskuse saavutamisel hindab VHR-i paremaks 44% (nooremate laste vanemaist 24% ($p < 0,01$)), matemaatiliste oskuste omandamisel 47% (nooremate laste vanematest 25% ($p < 0,01$)) ning koolivalmiduse saavutamisel 42% (nooremate laste vanemaist 24% ($p < 0,05$)) LR 6-7-aastaste laste vanematest. Tuleb rõhutada ka seda, et küllaltki suur hulk LR laste vanemaid peab ka teistes valdkondades heaks VHR-i ning ülekaalukalt teevad seda just 6-7-aastaste laste vanemad (vt lisa 13 tabel 8).

Lastevanematelt küsiti ka, missugust tüüpi rühma nad võimalusel oma lapse sooviksid panna (vt lisa 13 tabel 8). VHR 1-5-aastaste laste vanematest 75% ja 6-7-aastaste laste vanemaist 82% eelistab rühmatüüpi, kus laps käib. Liitühma paneks oma lapse 8% nooremate ja vaid 4% vanemate VHR laste vanematest. Seega ei ole VHR 6-7-aastaste ja nooremate laste vanemate rühmatüübi soovides olulisi erinevusi ($p > 0,05$). Liitühma 1-5-

aastaste laste vanematest 75% ning ainult 48% 6-7-aastaste laste vanemaist paneksid oma lapse võimalusel liitühma. Vanuseliselt homogeensesse rühma paneks oma lapse 17% liitühma nooremate ning 37% vanemate laste vanematest ($p < 0,05$) (vt joonis 1).

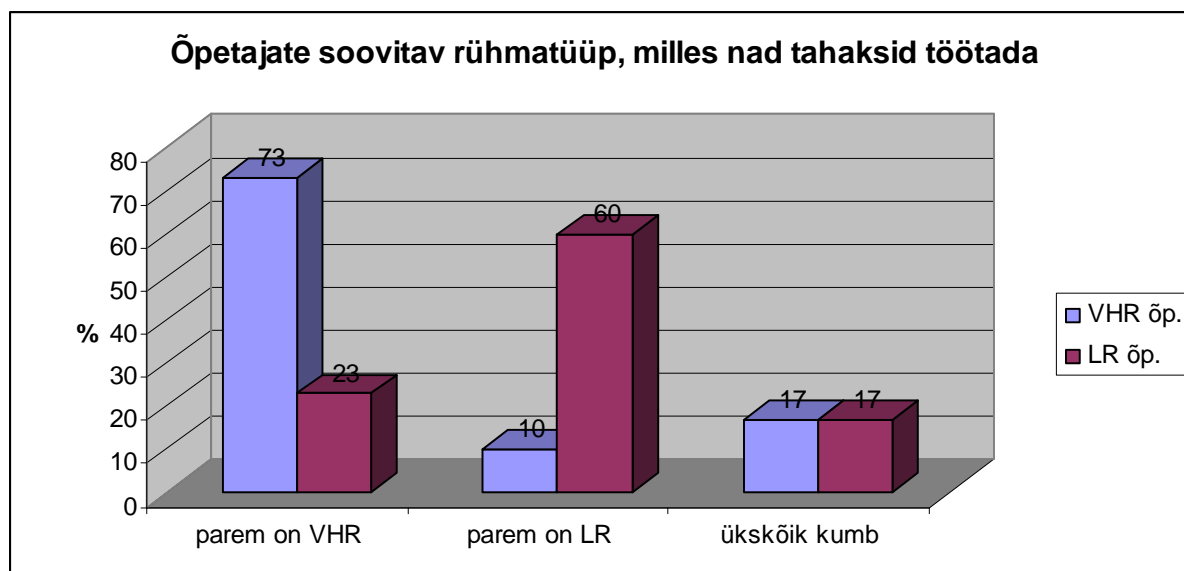

Joonis 1. Missugusesse rühma sooviks vanema oma lapse panna

Õpetajate suhtumine vanuseliselt homogeensesse ja liitühma

VHR ja LR õpetajate arvamused on oluliselt erinevad kõigis küsimustes, mis on kaootuspärane, sest kummagi rühmatüübi õpetajad eelistavad peamiselt oma rühmatüüpi. Kui LR õpetajad peavad igas küsimuses oma rühmatüüpi paremaks, va lapse kehaline areng, mille kohta arvab 57% LR õpetajatest, et see ei olene rühmatüübist, siis VHR õpetajad tunnistavad viies küsitud valdkonnas liitühma paremust (vt lisa 14 tabel 9). Nendeks on lapse sotsiaalne areng, kõlbeline areng, väiksem konfliktide hulk, eeskujude võtmine ja teistega arvestamine. Samas on osa VHR õpetajad paljudes küsimustes ka arvamused, et lapse arengu seisukohalt ei ole rühmatüüp oluline. Ka osa LR õpetajaid leiab, et mitmes valdkonnas ei oma rühmatüüp lapse arengus tähtsust (vt lisa 14 tabel 9). Niisugused valdkonnad on LR õpetajate arvates lapse vaimne areng (36% arvab, et see ei olene rühmatüübist), kõlbeline areng (34%, et see ei olene rühmatüübist), eneseteenindamise oskused ja esmased tööharjumused (34%, et see ei olene rühmatüübist), lugemisoskus (47%, et see ei olene rühmatüübist), matemaatilised oskused (43%, et see ei olene rühmatüübist), koolivalmidus (43%, et see ei olene rühmatüübist). Kui VHR õpetajatest 73% sooviks töötada vanuseliselt homogeenses rühmas,

siis LR õpetajatest sooviks liitrühmas töötada 60%. Teist tüüpi rühmas tahaks töötada vaid 10% VHR õpetajaist, aga koguni 23% LR õpetajatest ($p < 0,01$). Mõlema rühmatüübi õpetajatest 17%-le ei ole tähtis, missugust tüüpi rühmas töötada (vt joonis 2).

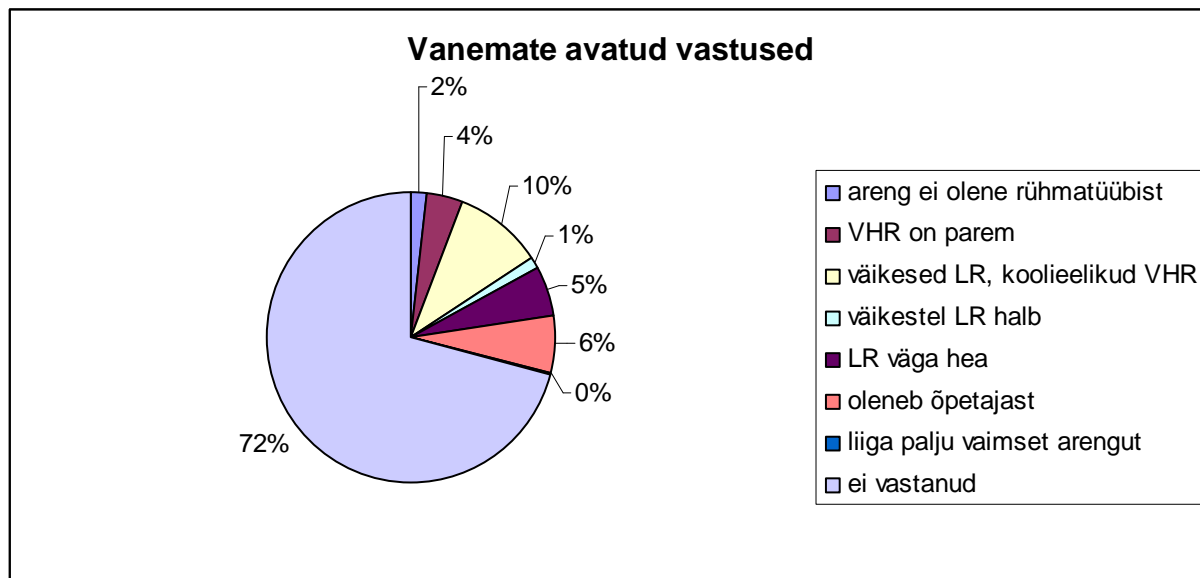
Joonis 2. Õpetajate soovitatav rühmatüüp, milles nad tahaksid töötada

Lapsevanemate avatud vastused

Avatud vastuseid said lapsevanemad kirjutada küsitluslehe lõppu. Selleks algas nende võimalik vastus sõnadega „Tahan lisada, et...”

Avatud vastuseid andis 91 (28%) lapsevanematest. Neist neli vanuseliselt homogeense rühma lapsevanemat olid seisukohal, et lapse areng ei olene rühmatüübist, vaid eelkõige kodust ning isiksuse omadustest. Kaksteist lapsevanemat olid kindlalt VHR poolt ning pidasid vajalikuks seda rõhutada. Neliteist VHR ja kuusteist LR vanemat arvas, et liitrühmas õpivad lapsed küll üksteisega arvestama ning ka väiksemad arenevad kiiremini, kuid koolieelikuid tuleks kindlasti omavanuste seas õpetada. Neli VHR vanemat on vastupidisel arvamusel: nemad leiavad, et vanemate lastega koos olemine liitrühmas mõjub pärssivalt nooremate laste arengule. Kuusteist LR lapsevanemat on liitrühma ning selles toimuva lapse arenguga väga rahul. Kümme VHR vanemat ning kaheksa LR vanemat arvavad, et igasuguse rühma hea toimimine ning laste areng olenevad õpetajast ning tema oskustest ning töökusest. Neli vanemat arvas, et rühmatüüp ei mõjuta lapse arengut. Üks vanem tunneb muret koolivalmiduse liigse rõhutamise pärast, nähes koolivalmiduses vaid selle intellektuaalset

aspekti ning mureseb vähese tähelepanu pärast lapse füüsilisele ja sotsiaalsele arengule (vt. joonis 3).

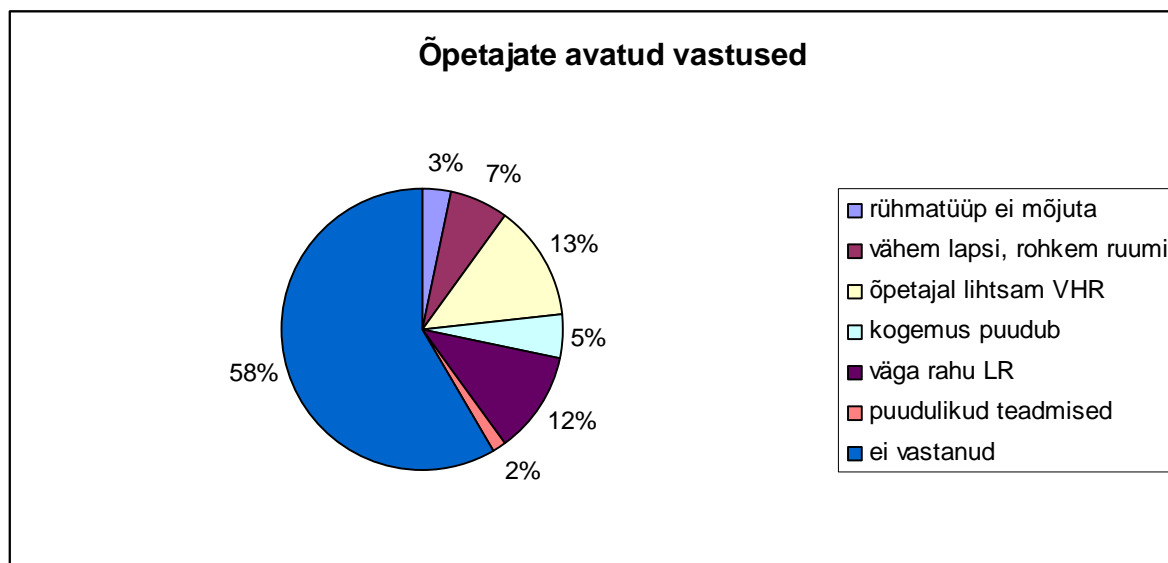

Joonis 3. Vanemate avatud vastused

Õpetajate avatud vastused

Avatud vastuseid said õpetajad kirjutada küsitluslehe lõppu. Selleks algas nende võimalik vastus sõnadega „Tahan lisada, et...”

Avatud vastuseid lisas 25 (42%) vastanud õpetajatest. Nendest kaks olid arvamusel, et rühmatüüp lapse arengut ja koolivalmidust ei mõjuta. Neli õpetajat leidis, et liitrühmas peaks olema vähem lapsi kui praegu on ning neil peaks olema suuremad rühmaruumid. Kaheksa õpetajat tunnistab küll, et liitrühmas arenevad väiksemad lapsed kiiremini ja samuti on neil hea suurematest eeskuju võtta. Samas leiavad need õpetajad, et õpetaja jaoks on siiski lihtsam töötada vanuseliselt homogeenses rühmas. Kolm õpetajat vastasid, et neil isiklik liitrühma kogemus puudub. Seitse õpetajat on väga rahul liitrühmas töötamisega, tuuakse välja mitmeid plusse, nagu laste kiirem areng koos õppides, suurematel kujunevad oskused väiksematega mängida ning nendega arvestada. Leitakse, et õpetajal on küll vaja oma tegevus põhjalikumalt planeerida, kuid töö ise on huvitavam ja loomingulisem kui vanuseliselt homogeenses rühmas. Üks õpetaja neist toob siiski ohuna välja õpetajate puudulikud teadmised ja oskused liitrühmas õpetamiseks, mis võivad saada takistuseks rühma heale toimimisele (vt. joonis 4).

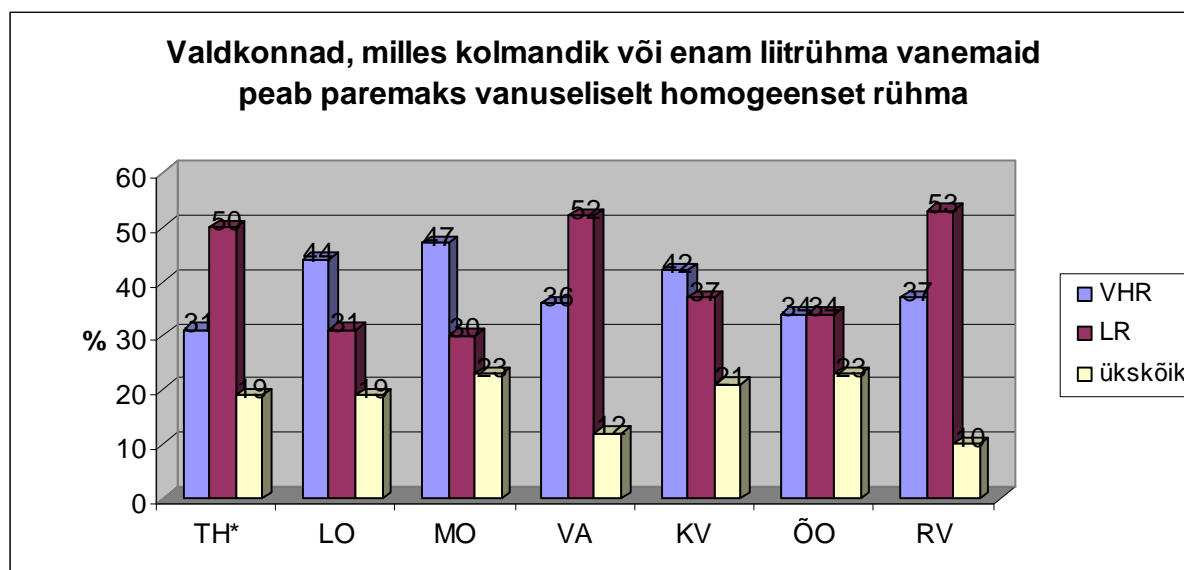

Joonis 4. Õpetajate avatud vastused

Kokkuvõtteks võib öelda, et õpetajatest on oma rühmatüübi paremuse osas kindlamal seisukohal LR õpetajad (ei tunnistanud üheski küsitud valdkonnas teise rühmatüübi, st VHR-i paremust), kuid lapsevanemate seas oli hoiak pigem vastupidine – LR vanemate hulgas oli suurem hulk neid, kes pidasid teatud valdkondades paremaks teist rühmatüüpi, st. VHR-i, seda eriti 6-7-aastaste laste vanemate seas (vt joonis 5). Vanemad peavad teist rühmatüüpi paremaks lapse sotsiaalse arengu valdkonnas (VHR vanemad liitrühma) ja vaimse arengu valdkonnas (LR vanemad vanuseliselt homogeenset rühma) (vt. joonis 6, joonis 7).

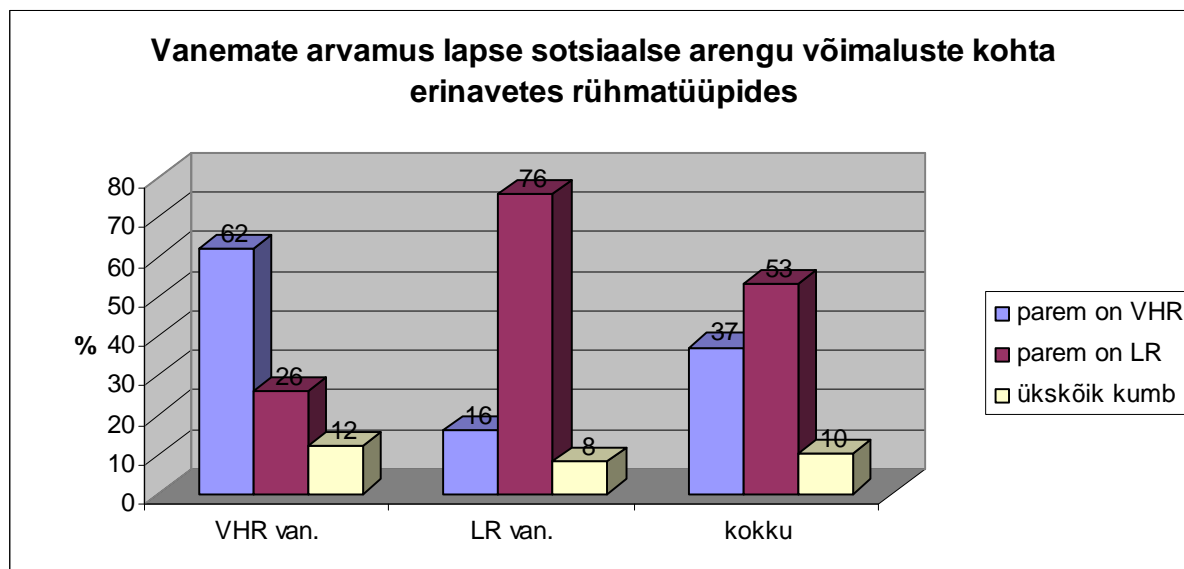
Vanemate ja õpetajate arvamused olid sarnased lapse sotsiaalses arengus, mille omandamiseks pidasid paremaks liitrühma nii VHR (50%) kui LR (80%) õpetajad ning enamik LR (76%) arvestatav osa (26%) VHR vanematest. Samuti olid vanemad ja õpetajad sarnasel arvamusel selles, et laps saab teistelt paremini eeskuju võtta liitrühmas. Sellega oli nõus suurem osa LR (79%) ja arvestatav osa VHR (34%) vanematest ning mõlema rühmatüübi õpetajad (63% VHR ja 94% LR õpetajatest).

Nii vanemad kui ka õpetajad pidasid ka teistega arvestama õppimist paremini saavutatavaks liitrühmas (49% VHR ja 83% LR vanematest; 60% VHR ja 90% LR õpetajatest). Lapse kehalise arendamise osas aga ei eelistanud õpetajad kumbagi rühmatüüpi (47% VHR ning 57% LR) ning suur osa LR vanematest (39%) ja ka neljandik VHR vanematest (24%).

Joonis 5. Valdkonnad, milles kolmandik või enam liitühma vanemad peab paremaks vanuseliselt homogeenset rühma

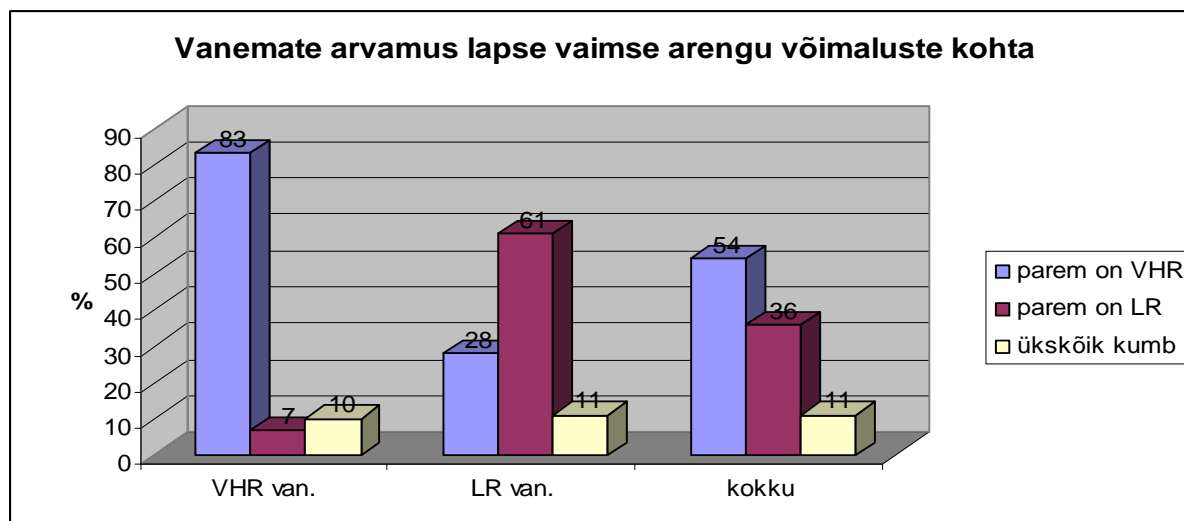
*TH= töoharjumused; LO= lugemisoskus; MO= matemaatilised oskused; VA= vaimne areng; KV= koolivalmidus; ÕO= õpioskused; RV= Rühma valik võimalusel

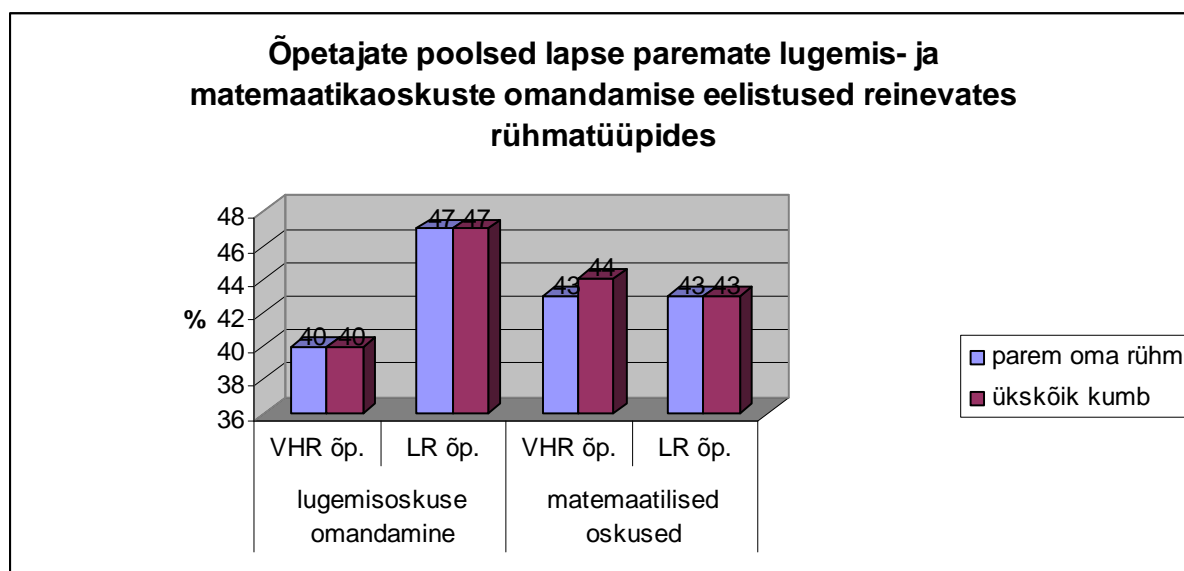
Joonis 6. Vanemate arvamus laste sotsiaalse arengu võimaluste kohta erinevates Rühmatüüpides

Mitmete oskuste puhul erinevad VHR vanemate ja õpetajate arvamused selles osas, et VHR vanemad on veendunud, et laps omandab paremad kõlbelise arengu, vaimse arengu, iseseisvuse, eneseteenindamisoskused, mänguoskused ja töoharjumused VHR-s, kui VHR õpetajad on arvamusel, et mainitud oskuste omandamiseks ei ole parem kumbki rühmatüüp.

Nii VHR kui LR õpetajate hulgas võib märgata seda, et lugemis- ja matemaatiliste oskuste omandamisel jagunevad arvamused oma rühma paremuse ja mitte kummagi rühma paremuse vahel (vt joonis 8).

Joonis 7. Vanemate arvamus lapse vaimse arengu võimaluste kohta

Joonis 8. Õpetajate lapse paremate lugemis- ja matemaatikaoskuste omandamise eelistused

ARUTELU

Lapsevanemate arvamused lapse arengu ja koolivalmiduse saavutamise kohta vanuseliselt homogeenses ja liitrühmas olid küllaltki ootuspärased selles osas, et üldiselt eelistasid vanemad seda rühmatüüpi, milles nende laps käis. Kuid ilmnis üks erand: nii vanuseliselt homogeense kui liitrühma nooremate (alla 6-aastaste) laste vanemad suhtusid liitrühma arendavatesse võimalustesse suhteliselt pooldavalt, siis nii vanuseliselt homogeense kui liitrühma 6-7-aastaste laste vanemad olid märksa rohkem vanuseliselt homogeense rühma paremuse poolt. Samuti saavad lapse vanuse kasvades suhtumist määravaks lapse arengu erinevad aspektid. Nooremate laste puhul olid nii vanuseliselt homogeense kui liitrühma vanemad enamikus arvamusel, et laps saab paremad sotsiaalsed oskused liitrühmas. Seda kinnitavad ka vanemate poolt antud vabas vormis vastused, kus suur osa vanematest väitis, et liitrühm on väga hea kuni 5-aastaste laste arendamiseks: saab võtta eeskju suurematelt, lapsed arenevad koos suurematega kiiremini. Samas võib käesoleva töö tulemustele toetudes öelda, et kooliminejate, st. 6-7-aastaste laste vanematele on väga tähtsad koolis vajaminevaid teadmised ja oskused, nagu lugemisoskus, matemaatilised oskused, mõiste „koolivalmidus” ning õpioskused. Tulemuseks on see, et võimalusel paneks oma 6-7-aastase lapse vanuseliselt homogeensesse rühma enamik vanuseliselt homogeense ja suur osa liitrühma lapse vanematest. Nooremate laste puhul oli see hulk märksa väiksem. Vanemad arvasid samuti kaks aastat tagasi läbiviidud laste vaimse koolivalmiduse uuringu raames (Kerde, 2007).

Seega võib väita, et leidis kinnitust 1. hüpotees: 6-7-aastaste laste vanemad suhtuvad sagedamini kui nooremate laste vanemad pooldavalt vanuseliselt homogeensesse rühma lapse arendamise ja koolivalmiduse saavutamise seisukohalt.

Kui vanuseliselt homogeense rühma lapsevanemad olid suuremas osas arvamusel, et lapsed arenevad vaimselt paremini ja omandavad kooliks paremad teadmised (lugemisoskus, matemaatilised oskused, vaimne areng) paremini vanuseliselt homogeenses rühmas, siis liitrühma vanemad olid kindlad, et sama saavutatakse paremini liitrühmas. Küll aga oli vaimse arengu osas oma rühmatüüpi eelistavate vanemate osakaal liitrühmas väiksem kui vanuseliselt homogeenses rühmas. Liitrühma laste vanematest suur osa oli arvamusel, et laps omandab need oskused paremini vanuseliselt homogeenses rühmas. See näitab ikkagi osade vanemate kahtlevat suhtumist liitrühma, kuna koolivalmiduse all mõistavad vanemad sageli vaimseid oskusi ja teadmisi. Rõõmustab aga

see, et LR lapsevanemad on oma rühmatüübist heal arvamusel, mis näitab siiski liitühmas õpetamise kvaliteeti. Tuginedes nendele järeldustele, võib öelda, et *2. hüpotees: nii liitühma kui vanuseliselt homogeense rühma lapsevanemad hindavad paremaks laste vaimset arendamist vanuseliselt homogeenses rühmas, leidis kinnitust osaliselt – vanuseliselt homogeense rühma vanemate osas*. Liitühma vanematest küll suur hulk (üle kolmandiku) hindas paremaks vanuseliselt homogeenset rühma mitmete vaimset arengut puudutavate väidete puhul, kuid suurem hulk oli siiski oma, liitühma kõrgemalt hindajad. Samas, kui vaadata kõiki vanemaid koos, siis arvuliselt rohkem vanemaid arvab lapse vaimse arengu suhtes paremaks vanuseliselt homogeense rühma.

Laste sotsiaalse arendamise juures on tähelepanuväärne, et teistega arvestama õppimine on ainus oskus, mille vanuseliselt homogeense rühma vanemad arvasid paremini omandatavaks liitühmas. Küllalt palju (üle viiendiku) vanuseliselt homogeense rühma vanemaid arvab ka, et liitühmas on lapse sotsiaalne areng parem, lastevahelisi konflikte on vähem ja laps omandab suurema iseseisvuse. Liitühma lapsevanemad hindasid liitühma paremaks kõikide sotsiaalse arengu küsimuste juures. Seega võib *3. hüpoteesi: vanuseliselt homogeense rühma lapsevanemad hindavad paremaks laste sotsiaalset arendamist liitühmas võrreldes vanuseliselt homogeense rühmaga – puhul öelda, et see ei leidnud kinnitust*.

Käesoleva töö tulemuste põhjal võib väita, et üks valdkond – lapse füüsiline areng – ei ole rühmatüübi mõttes vanematele kuigi oluline, mis on tegelikult murettekitav, sest tundub, et vanemad ei pea lapse kehalist arengut sama tähtsaks kui vaimset ja sotsiaalset arengut. Samas võib ka oletada, et mõlema rühmatüübiga ollakse selles valdkonnas rahul ning ei nähta ohtu, et lapse kehaline areng kummaski rühmatüübis võiks selle eripära poolest kannatada.

Õpetajate suhtumine rühmatüüpi on samuti seotud rühmaga, kus õpetaja töötab, kuid märksa vähem kui lapsevanema ja lapse rühmatüübi puhul. Liitühma õpetajad on rohkem veendunud liitühma paremuses lapse arendamises kui vanuseliselt homogeense rühma õpetajad. Nii vanuseliselt homogeense kui liitühma õpetajad peavad liitühma paremaks lapse sotsiaalse ja kõlbelise arendamise suhtes, millele tuginedes võib lugeda *hüpoteesi nr. 4: õpetajad peavad lapse sotsiaalseks arendamiseks paremaks liitühma – kinnitust leidnuks*. Lapse vaimse arendamise ja koolivalmiduse omandamise osas peavad kummagi rühma õpetajad oma rühmatüüpi paremaks, mis näitab, et *5. hüpotees: õpetajad peavad lapse vaimseks arendamiseks ja koolivalmiduse saavutamiseks paremaks vanuseliselt*

homogeenset rühma - on kinnitust leidnud osaliselt, ainult vanuseliselt homogeense rühma õpetajate osas.

Õpetajad on märksa enam arvamusel kui lapsevanemad, et rühmatüübil ei ole mingi oskuse omandamisel tähtsust. Eriti puudutab see liitrühma õpetajaid. Samas on märgatav, et võimalusel rühmatüüpi valida, vahetaks pigem osa liitrühma õpetajaist oma töökoha teise rühmatüübi, so. vanuseliselt homogeense rühma vastu. Seega võib tõdeda, et õpetajate ja lapsevanemate suhtumine rühmatüüpi oleneb küll suures osas sellest, missuguses rühmas käib nende laps või missuguses rühmas nad töötavad, kuid õpetajad on rohkem valmis töötama ükskõik, missugust tüüpi rühmas, mis näitab nende professionaalsust. Sarnaselt lapsevanematega on ka õpetajad arvamusel, et kõige vähem oleneb rühmatüübist lapse füüsiline areng.

Laste arengunäitajad koolivalmiduse saavutamise osas erinesid varasematest uurimustest (Liikanen, 1984; Kerde, 2007, Talts, Mägi, 2009; Sikka, 2009). Seda just poiste ja tüdrukute vaimse arengu seisukohast. Käesoleva uurimuse tulemused poiste ja tüdrukute vaimse koolivalmiduse osas olulisi erinevusi ei tuvastanud. Seega *ei leidnud kinnitust 6. hüpoteesi –tüdrukute vaimse arengu tulemused on paremad poiste tulemustest*. Esines aga erinevusi laste vaimse koolivalmiduse tulemustes vanuseliselt homogeense ja liitrühma laste vahel. Huvitav oli see, et paremad tulemused olid liitrühma lastel. Sellest tulenevalt ei saa veel kinnitada, kas tulemuste erinevus on seotud just rühmatüübiga, kuid võib väita, et lapsevanemate kartused koolivalmiduse saavutamise tasemest liitrühmas on alusetud. Liitrühmaga ei saa seostada laste nõrgemaid tulemusi vaimse koolivalmiduse saavutamisel, käesolev uurimus näitab vastupidist tendentsi. Pigem on lapsevanemate ja õpetajate arvamustest, eriti avatud küsimuse vastustele toetudes, õige järeldada, et lapse arengus on tähtsal kohal õpetaja oma teadmiste, oskuste ja isiksuslike omadustega, aga kindlasti ka kodu. Kindlasti peaks liitrühmade arvu suurenemise juures palju rohkem tähelepanu pöörama õpetajate täiendkoolitusele liitrühmas töötamise kompetentside suurendamiseks.

Laste sotsiaalses koolivalmiduses vaimselt homogeense ja liitrühma laste tulemustes olulisi erinevusi oskusgruppide osas ei olnud. Küll olid erinevused mõnedes oskustes eraldi vaadelduna. Seega tuleb siiski tõdeda, et *7. hüpoteesi – laste sotsiaalne koolivalmidus on parem liitrühmas –pigem leidis kinnitust*, eriti eneseteenindamise oskuste, aga ka osa käitumisoskuste juures ja seda liitrühma laste kasuks. Ka nendes sotsiaalsetes oskustes, milles erinevused ei olnud statistiliselt olulised, olid liitrühma laste

keskmised tulemused vanuseliselt homogeense rühma lastest veidi paremad. Vanuseliselt homogeense ja liitrühma laste sotsiaalse koolivalmiduse näitajad toetavad liitrühma vanemate ja vanuseliselt homogeense ja liitrühma õpetajate arvamust, et liitrühmas kujunevad lastel välja paremad sotsiaalsed oskused.

Olulised erinevused ilmnesid ka poiste ja tüdrukute sotsiaalses koolivalmiduses kõikides oskusgruppides – olles tüdrukutel kõrgemad. Sellele peaksid küll lapsevanemad ning õpetajad edaspidi hoopis suuremat tähelepanu osutama. Kui poiste ja tüdrukute vaimsed arengunäitajad oluliselt ei erinenud, siis sedavõrd erinevad sotsiaalse arengu näitajad on muret tekitavad.

Laste füüsilise koolivalmiduse tulemused olid samuti pisut ootamatud. Kui lapsevanemad ja õpetajad pidasid seda valdkonda kõige vähem mõjutatuks rühmatüübist, siis laste tulemused seda pigem ei kinnita. Olulised erinevused olid vanuseliselt homogeense ja liitrühma laste tulemustes üksikutel oskustel igas grupis. Paremad olid vanuseliselt homogeense rühma laste tulemused ja seda mitte ainult oluliselt erinevates oskustes, vaid peaaegu kõigi keskmiste hinnete poolest. Siin peaksid liikumisõpetajad koos rühmaõpetajatega laste füüsilist arengut eriti jälgima. Võimalik on, et liikumistegevusi on keeruline läbi viia grupitegevusena liitrühma sees. Võiks aga kaaluda erinevate liitrühmade liikumistegevuste läbiviimist vanusegruppide kaupa, eriti kui lasteasutuses on mitu liitrühma. Ootamatud tulemused ilmnesid ka poiste ja tüdrukute füüsiliste oskusgruppide võrdlemisel: Tüdrukud olid poistest oluliselt paremad koordinaatsiooni, rütmi ja tasakaalu valdkonnas ning ka peenmotoorika arengu tulemuste erinevused olid üsna olulisuse lähedal, mis on tegelikult ootuspärane.

Tundub, et lapsevanemad ning õpetajad, olles teadlikud varasemates uuringutes tõestatud poiste tüdrukutest madalamatest tulemustest, on peatähelepanu pööranud poiste vaimsele arendamisele, jättes vajaliku tähelepanuta sotsiaalse ja füüsilise arengu. On arvatav, et meie lasteasutused, kus töötavad peaaegu eranditult naised, on kasvukeskkonna ja õpetamismeetodite poolest liiga tüdrukutekeskne, millest ka nende sageli paremad tulemused.

Käesoleva uurimuse tulemusi arvesse võttes

1. on lapsevanematele võimalik selgitada, et nende kartused lapse koolivalmiduse (eriti vaimse koolivalmiduse) saavutamise võimaluste kesisuses liitrühmas ei pea paika;

2. peaksid õpetajad endale teadvustama, et liitühmas on siiski kujunenud paremad sotsiaalsed oskused, mida soosib arvatavalt laste erinev vanuseline koosseis, kus suuremad püüavad väiksematele eeskujuks olla ja neid aidata;
3. on lapsevanematele ja õpetajatele võimalik teadvustada, et poisid vajavad enam tähelepanu sotsiaalsele ja füüsilisele arengule;
4. oleks vaja korraldada palju rohkem täiendkoolitusi õpetajatele liitühmas töötamise õpetamiseks. Finantsvahendite puudumisel oleks abi ka lasteasutuste vahelisel koostöökorraldusel tublide õpetajate parima tööpraktika tutvustamiseks.

Piiranguteks käesoleva uurimuse juures on valimi (laste) erinev taust, erinevad õpetajad, kes lapsi hindasid. Kuigi teisest küljest on oma õpetaja lapsele kõige usaldusväärsem, kelle juuresolekul ta end rohkem avab. Samas olid hindamisskaalad küll selgitatud, kuid kõiki sõnalisi hinnanguid on võimalik erinevalt interpreteerida.

Töö autor peab enda nõrkuseks väikest erapoolikust – liitühmade kasuks, kuid loodab, et see ei ole mõjutanud hinnanguid tulemustele.

KOKKUVÕTE

Magistritöö „Lapse areng ja koolivalmidus vanuseliselt homogeenses ja liitrühmas: vanemate ja õpetajate arvamused ning laste arengunäitajad” eesmärgid välja selgitada lastevanemate ja lasteaiaõpetajate arvamused lapse arendamise ja koolivalmiduse saavutamise kohta vanuseliselt homogeenses ja liitrühmas ning vanuseliselt homogeense ja liitrühma laste koolivalmiduse näitajad.

Eesmärkide täitmiseks viidi läbi uurimus Tallinna lasteaedades, kus kirjalikult küsitleti lapsevanemaid ja õpetajaid, et välja selgitada nende arvamus lapse arendamise ja koolivalmiduse saavutamise võimalustest vanuseliselt homogeenses rühmas ja liitrühmas. Kahe rühmatüübi laste koolivalmidust uuriti vaimse arengu testi ning sotsiaalse ja füüsilise arengu hindamise küsimustiku abil. Lastes osas võrreldi vanuseliselt homogeense ja liitrühma laste ning poiste ja tüdrukute tulemusi kolmes koolivalmiduse aspektis. Lisaks võrreldi vanuseliselt homogeense ja liitrühma laste vanemate; 6-7-aastaste ja nooremate laste vanemate ning vanuseliselt homogeense ja liitrühma õpetajate arvamusi koolivalmiduse saavutamise võimalustest vanuseliselt homogeenses ja liitrühmas.

Uuringu tulemused näitasid, et kinnitust leidis kolm hüpoteesi: 1. hüpotees: 6-7-aastaste laste vanemad suhtuvad sagedamini kui nooremate laste vanemad pooldavalt vanuseliselt homogeensesse rühma lapse arendamise ja koolivalmiduse saavutamise seisukohalt; 4. hüpotees: õpetajad peavad lapse sotsiaalseks arendamiseks paremaks liitrühma ja 7. hüpotees – laste sotsiaalne koolivalmidus on parem liitrühmas.

Osaliselt leidis kinnitust kaks hüpoteesi: 2. hüpotees: nii liitrühma kui vanuseliselt homogeense rühma lapsevanemad hindavad paremaks laste vaimset arendamist vanuseliselt homogeenses rühmas - vanuseliselt homogeense rühma vanemate osas ja 5. hüpotees: õpetajad peavad lapse vaimseks arendamiseks ja koolivalmiduse saavutamiseks paremaks vanuseliselt homogeenset rühma - vanuseliselt homogeense rühma õpetajate osas.

Käesoleva töö tulemuste põhjal ei leidnud kinnitust kaks hüpoteesi: 3. hüpotees: vanuseliselt homogeense rühma lapsevanemad hindavad paremaks laste sotsiaalset arendamist liitrühmas võrreldes vanuseliselt homogeense rühmaga ja 6. hüpotees: tüdrukute vaimse arengu tulemused on paremad poiste tulemustest.

Tulemustest olid üllatavad poiste ja tüdrukute vaimse koolivalmiduse sarnased näitajad, varasemate uuringute tulemustele toetudes võiks eeldada, et tüdrukute vaimse arengu näitajad on kõrgemad, liitühma laste mõnevõrra madalamad füüsilise arengu näitajad, ning liitühma laste mõnevõrra paremad vaimse arengu näitajad vanuseliselt homogeense rühma lastega võrreldes. Laste koolivalmiduse tulemused kinnitasid vanemate ja õpetajate arvamusi osaliselt. Kui nii vanuseliselt homogeense kui liitühma 6-7-aastaste laste vanemad eelistasid enamikus oma laste kooliks ette valmistamist vanuseliselt homogeenses rühmas ning liitühma vanemate ja vanuseliselt homogeense ja liitühma õpetajate arvamus, et liitühmas arenevad laste sotsiaalsed oskused paremini leidis samuti toetust, siis laste vaimse arengu uuring näitas mõnevõrra paremaid tulemusi liitühma lastel. Toetust leidis liitühma vanemate arvamus, kes hindasid paremaks laste vaimset arendamist liitühmas.

Töö märksõnadeks on „koolivalmidus”, „liitühm”, „vanuseliselt homogeenne rühm”, „lapsevanemate ja õpetajate arvamus”

SUMMARY

The purpose of the dissertation "Child`s development and school readiness in homogenous and non-homogenous age-groups: parents´ and teachers´ opinions and children`s development parameters" was to find out parents´ and teacher´ opinions on child development and school readiness gaining options in homogenous and non-homogenous age-groups and children`s school readiness parameters.

For gaining purposes the research was carried out in kindergartens of Tallinn, where written questionnaires were filled by parents and teachers to find out their opinion on child development and school readiness gaining options in homogenous and non-homogenous age-groups. The school readiness of different age-groups was examined through intellectual development tests and written questionnaires about social and physical development. Children`s results were compared between homogenous and non-homogenous age-groups and between boys and girls in three aspects of school readiness. Also parents´ opinions on child development and school readiness gaining options in homogenous and non-homogenous age-groups were compared between homogenous and non-homogenous age-groups parents, between and 6-7-years of age and younger children`s parents. Teachers´ opinions on child development and school readiness gaining options in homogenous and non-homogenous age-groups were compared between homogenous and non-homogenous age-groups teachers.

Research results showed that three hypotesis were affirmed: 1. hypotesis: parents of 6-7 years old children are more often than parents of younger children in favor of homogenous age-groups for options of child development and gaining school readiness; 4. hypotesis: the teachers consider non-homogenous age-groups better for developing social skills of children and 7. hypotesis: the social school readiness of children is better in non-homogenous age-groups than in homogenous age-groups.

Two hypotesis were affirmed partly: 2. hypotesis: eichter homogenous or non-homogenous age-groups parents consider intellctual development of children better in homogenous age-groups - affirmed in part of homogenous age-groups parents´ and 5. hypotesis: the teachers consider intellectual development and school readiness gaining of children better in homogenous age-groups - affirmed in part of homogenous age-groups teachers.

Based on results of the dissertation two hypotesis did not become affirmed: 3. hypotesis: homogenous age-groups parents consider non-homogenous age-groups better for developing

social skills of children compared with homogenous age-groups and 6. hypothesis: the results of intellectual development of girls are better than the results of boys.

From the results were surprising the similar intellectual development parameters of girls and boys, leaning on former researches could be assumed that parameters of girls intellectual development were higher, lower physical development parameters of non-homogenous age-groups children compared to homogenous age-groups children and higher intellectual development parameters of non-homogenous age-groups children compared to homogenous age-groups children. The results of children`s school readiness supported parents` and teachers` opinions partly. The opinion of the homogenous age-group and the non-homogenous age-group parents who mostly preferred their children to obtain school readiness in homogenous age-groups and the non-homogenous age-group parents and the homogenous age-group and the non-homogenous age-group teachers thought that children`s social skills develop better in non-homogenous age-groups were supported by children`s development parameters, the research of children`s intellectual development showed better results of non-homogenous age-group children. Opinion of non-homogenous age-group parents who considered children`s intellectual development better in non-homogenous age-groups was supported also.

The keywords of this dissertation are "school readiness", "non-homogenous age-group", "homogenous age-group", "parents and teachers opinion".

KASUTATUD KIRJANDUS

Arendi, P. (2006). Lapsest lähtuv õpikäsitus koolieelse lasteasutuse õppekava projektis ja selle võimalused praktikas. *Konverentsi Koolivalmis laps materjalid*. Tallinn: Audentese Erakool

British Council (s.a.). *The UK. School System*. Retrieved 23.03.2010 from www.britishcouncil.org/au-education-uk-study-in-the-uk-school-system.htm#au-education-uk-study-in-the-uk-school-system-anchor-uk-schools

Brotherus, A., Hytönen, J., Krokfors, L. (2001). *Esi- ja algõpetuse didaktika*. Tallinn: TPÜ Kirjastus

Eesti Vabariigi haridusseadus. RT 1992,12,192

French Entree (2010). *French State Education – an Introduction*. Retrieved 23.03.2010 from www.frenchentree.com/fe-education/DisplayArticle.asp?ID=70

Glenn, Charles L., de Groof, J. (s.a.). *Haridusvabadus*. Eduardo Frei Rahvusvahelise Solidaarsuse fond Socires

Gredler, G. R. (1992). *School Readiness: Assessment and Educational Issues*. Vermont: Clinical Psychology Publishing Company

Gustavson, M. (2004). *Laste aeg. Laste aed*. Tallinn: Kirjastus PreMark

Gustavsson, B. (2000). *Haridus kaasajal*. Tõravere: Eesti Vabaharidusliidu Kirjastus

Haridus- ja Teadusministeerium (2010). *Uudised*. Külastatud 10.02.2010 aadressil www.hm.ee

Hujala, E. (2004). *Uuenev alusharidus*. Tallinn: Kirjastus Ilo

Hytönen, J. (2006). *Lasteaiakasvatus ja eelõpetus Soomes. Konverentsi Koolivalmis laps materjalid*. Tallinn: Audentese Erakool

Hytönen, J. (1999). *Lapsekeskne kasvatus*. Põltsamaa: Vali Press

Indre, K. (1971). Kooliküpsuse mõõtmine järelejoonistamise katse abil. *Nõukogude Kool nr.10*, lk 783-786

Japan Guide (2010). *Japanese Schools*. Retrieved 23.03.2010 from
www.educationjapan.org/jguide/school_system.html

Jürimäe, M.(s.a.) 6 - 7aastaste laste koolivalmiduse pilootuuringu 1. osa tulemuste analüüs. Külastatud 01.05.2010 aadressil www.ekk.edu.ee

Kala, H. (2006). Eelõpetus – miks ja kuidas? *Konverentsi Koolivalmis laps materjalid*. Tallinn: Audentese Erakool

Kanter, M. (2009, 16. jaan.). Liitühma mõttetalgud. *Õpetajate Leht*, lk 11

Kees, P. (1983). *Intellektuaalse kooliküpsuse diagnoosimine*. Tallinn: E.Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut

Kera, S. (2004). *Üheskoos teel*. Tallinn: Kirjastus Ilo

Kerde, L. (2007). *Lapsevanemte ja pedagoogide suhtumine laste vaimse koolivalmiduse saavutamisse liit- ja ühevanuselises rühmas*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikooli Narva Kolledž

Kikas, M. (2004). Koolivalmidus – lapse, koolieelse lasteasutuse, kodu või kooli valmidus? 6. üleriigiline alushariduse konverents „Koostöö – lapse arengu võti“ .- *Ettekannete kogumik* (lk 30-32). Pärnu

Kivistu, M. (2005). *Uuring: Milline on Hiiumaa lasteaedades läbiviidav õppe- ja kasvatustegevus lastevanemate hinnangul?* Külastatud 01.05.2010 aadressil www.hiiumaa.ee

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). RT I, 23, 152

Kuurme, T. (2003). *Kasvatuse võim ja võimetus: valitud esseed kasvatuses*. Tallinn: Tallinna pedagoogikaülikool

Liikanen, P. (1984). *Kontrolloitu piirrostartkailu louluvalmiuten ja koulumenestyksen ennustajana*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto

Lõoke, E., Saarits, Ü. (2004, 05. märts). Koolivalmidus – mida ootavad lasteaialt lapsevanem ja algklassiõpetaja? *Õpetajate Leht nr.9*. külastatud 12. aprill 2010 aadressil www.opleht.ee/Arhiiv/2004/05.03.04/koik.shtml

Martinson, M. (1999). Saateks. *Laps on peagi koolilaps - Koolivalmidusest ja selle kujunemisest* (lk.3-4). Tallinn: Auratrükk

Murphey, D. A., Burns, C. E. (2002). Development of Comprehensive Community Assessment of School Readiness, *Early Childhood Research and Practice vol.4 no.2 fall*. Retrieved 28.03.2008 from <http://ecrp.uiuc.edu/v4n2/murphey.html>

Neare, V. (1998). Koolivalmiduse aspektid. *Alushariduse õppekava. - Lapsest saab koolilaps*(lk 5-7). Tallinn

Niiberg, T., Linnas, M. (200). *Laps läheb lasteaeda*. Tartu: AS Atlex

Oinonen, P. (1969). *Kouluvalmiuden ongelmia*. Helsinki, Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö

Oja, L. (2002). *Physical Development and School Readiness of Children in Transition from Preschool to School*. Tartu: Tartu University Press

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2000). *Esopetusuudistus – muistio*. Külastatud 23.03.2010 aadressil

www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2000/liitteet/esiopetusuudistusmuistio_160600.pdf?lang=fi

Petrie, J. T., Holloway, S. D. (2006). Mother`s Representations of the Role of Parents and Preschools in Promoting Children`s Development, *Early Childhood Research and Practice vol.8 no.2, fall*. Retrieved 28.03.2008 from <http://ecrp.uiuc.edu/v8n2/petrie.html>

Pre-school Education in the European Union (1995). Brussels. Luxembourg: European Commission

Psühholoog: lasteaedade vanuserühmad kaotamine on absurd (2010). *Delfi.ee*. Külastatud 05.02.2010 aadressil www.delfi.ee/news/paevauudised

Puls, A., Tomingas, A.(2007, 18. veebr.) Pererühm, kas lihtsam või keerulisem. *Lasteaed.net*. Külastatud 02.05.2010 aadressil www.lasreaed.net/2007/02/187pereruhm-kas-lihtsam-voi-keerulisem

Raudsepp-Alt, U. (2008). Koolikohustuse lävel . *Koolimineku lävel* (lk 7-14). Tallinn: Ilo

Rewiewing European Virtual Campuses (s.a.). *Brazil Eduvation System*. Retrieved 23.03.2010 from www.virtualcampuses.eu/index.php/Brazil

Saluja, G., Scott-Little, C., Clifford, R. M. (2000). Readiness for School: a Survey of State Policies and Definitions, *Early Childhood Research and Practice, vol.2 no.2 fall*. Retrieved 28.03.2008 from <http://ecrp.uiuc.edu/v2n2/saluja.html>

Scott-Little, C., Kagan, S. L., Stebbins Frelow, V. (2003). Creating the Conditions for Success with Early Learning Standards: Results from a National Study of State-Level

Standards for Children`s Learning Prior to Kindergarten. *Early Childhood Research and Practice* vol.5 no.2 fall. Retrieved 28.03.2008 from <http://ecrp.uiuc.edu/v5n2/little.html>

Sikka, H. (2009). Lasteaiaõpetajate hinnangud kooliminevate laste arengule. *Eelkoolihariduse efektiivsus ja selle jätkusuutlik areng põhikoolis* (lk 117-126). Tallinn: OÜ Valli Press

Statistikaamet (2010). *Sündimuse näitajad*. Külastatud 03.04.2010 aadressil pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=RV033&ti=S%DCNDIMUSE+N%C4ITAJAD&path=../Database/Rahvastik/01Rahvastikunaitajad_ja

Talts, L., Mägi, E. (2009). School Readiness as a Continuing Process: an Empirical Analysis. *Eelkoolihariduse efektiivsus ja selle jätkusuutlik areng põhikoolis* (lk. 87-98). Tallinn: OÜ Valli Press

Tilk, M. (2004). *Kasvatus eri kultuurides II*. Pärnu: AS Trükk

Tulva, T. (1987). *Koolivalmidus ja selle kujunemine*. Tallinn: E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut koolieelse kasvatus kateeder

Tuulik, M. (1995). *Valikuvabadus elada inimesena*. Tallinn: Haridustöötajate Koolituskeskus

Tuulik, M. (2001). *Kasvatusõpetus*. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus

Tõnumaa, Ü. (2010, 16. apr.). Kasvatus on muutunud pearahapõhiseks. *Õpetajate Leht*, lk 2

USA Study Guide (2007). *USA Study Guide* . Retrieved 23.03.2010 from www.usastudyguide.com/overview.htm

Vahesalu, A. (2008). Mis on koolivalmidus? *Tea ja Toimeta nr.34. Koolivalmidus* (lk. 4-5). Tallinn: Ilo

Viher, I. (2002). Koolivalmidus ja kohanemine koolis.- Tea ja Toimeta nr. 20 (lk 5-17).

Tallinn: Ilo

KÜSIMUSTIK LAPSEVANEMALE

Lp. lapsevanem!

Palun avaldage oma arvamust ja suhtumist vastates järgnevale küsimustikule, mis aitab läbi viia uurimistöö „Lapse areng ja koolivalmidus vanuseliselt homogeenses ja liitühmas: vanemate ja õpetajate arvamused ning laste arengunäitajad”. Töö eesmärgiks on välja selgitada lastevanemate ja lasteaiaõpetajate arvamused lapse arendamise ja koolivalmiduse saavutamise kohta liit- ja vanuseliselt homogeenses rühmas ning liit- ja vanuseliselt homogeense rühmalaste koolivalmiduse näitajad.

Pean seda tähtsaks, sest olude sunnil järjest suureneb liitühmade arv ja ei ole kindlat teadmist selle kohta, kuidas see mõjutab lapse koolivalmidust.

Minu sugu   **N**   **M** (palun tõmmake õigele ring ümber)

Minu vanus.....

Minu haridustase.....

Minu laps käib lasteaias sõimerühmas, ühevanuseliste laste rühmas, liitühmas(palun kriipsutage õige variant alla)

Minu lapse vanus.....

Minu lapse sugu: poiss/tüdruk (palun kriipsutage õige alla)

Küsimustiku täitmisel, palun, tehke rist Teie arvates sobivasse lahtrisse

Jrk.nr.	Väide	Liitühma(s) (erivanuselised lapsed vanuses 2-7 aastat)	Vanuseliselt homogeenses (se) rühma(s) (ühevanuselised lapsed)	Vahet pole
1.	Arvan, et laps areneb kehaliselt paremini			
2.	Arvan, et laps areneb sotsiaalselt paremini			
3.	Arvan, et laps areneb vaimselt paremini			
4.	Arvan, et laps areneb kõlbeliselt paremini			
5.	Arvan, et vähem lastevahelisi konflikte on			
6.	Arvan, et laps saab teistelt eeskujuga võtta paremini			
7.	Arvan, et laps õpib paremini teistega arvestama			
8.	Arvan, et laps omandab suurema iseseisvuse			

9.	Arvan, et laps saab paremad enesega eneseteenindamise oskused (söömine, riietumine, pesemine jne.)			
10.	Arvan, et laps omandab paremad mänguoskused			
11.	Arvan, et laps omandab paremad tööharjumused			
12.	Arvan, et laps omandab parema lugemisoskuse			
13.	Arvan, et laps omandab paremad matemaatilised oskused			
14.	Arvan, et laps areneb vaimselt paremini			
15.	Arvan, et laps saab parema koolivalmiduse			
16.	Arvan, et laps omandab paremad õpioskused			
17.	Kui mul oleks valida, sooviksin panna oma lapse lasteaia			

Tahan lisada, et .....

.....

.....

.....

.....

.....

Täna Teid oma magistritöö valmimisele kaasa aitamast!

Lee Kerde
56245700
lee@ajal.ee

KÜSIMUSTIK LASTEAIAÕPETAJALE**Lp. lasteaiaõpetaja!**

Palun avaldage oma arvamust ja suhtumist vastates järgnevale küsimustikule, mis aitab läbi viia uurimistöö „Lapse areng ja koolivalmidus vanuseliselt homogeenses ja liitühmas: vanemate ja õpetajate arvamused ning laste arengunäitajad” Töö eesmärgiks on välja selgitada lastevanemate ja lasteaiaõpetajate arvamused lapse arendamise ja koolivalmiduse saavutamise kohta liit- ja vanuseliselt homogeenses rühmas ning liit- ja vanuseliselt homogeense rühmalaste koolivalmiduse näitajad.

Pean seda tähtsaks, kuna tegevpedagoogina tuleb väga tihti selgitada vanematele, et ka liitühmast lähevad kooli sama kooliküpsed lapsed kui vanuseliselt homogeensest rühmast. Minu magistr töö üheks hüpoteesiks ongi, et rühma tüüp ja laste koolivalmidus pole omavahel seotud.

Minu vanus.....

Minu haridus (joonige sobiv alla): keskeriharidus; kõrgharidus; keskkharidus. Erialane/muu pedagoogiline/muu

Minu töökoht (joonige sobiv alla): vanuseliselt homogeenne rühm; liitühm

Minu tööstaaž:.....aastat

Küsimustiku täitmisel, palun, tehke rist Teie arvates sobivasse lahtrisse

Jrk.nr.	Väide	Liitühma(s) (erivanuselis ed lapsed vanuses 2-7 aastat)	Vanuseliselt homogeenses rühma(s) (ühevanuseli sed lapsed)	Vahet pole
1.	Arvan, et laps areneb kehaliselt paremini			
2.	Arvan, et laps areneb sotsiaalselt paremini			
3.	Arvan, et laps areneb vaimselt paremini			
4.	Arvan, et laps areneb kõlbeliselt paremini			
5.	Arvan, et vähem lastevahelisi konflikte on			
6.	Arvan, et laps saab teistelt eeskujut võtta paremini			
7.	Arvan, et laps õpib paremini teistega arvestama			
8.	Arvan, et laps omandab suurema iseseisvuse			
9.	Arvan, et laps saab paremad enesega eneseteenindamise oskused (söömine, riietumine, pesemine jne.)			

10.	Arvan, et laps omandab paremad mänguuskused			
11.	Arvan, et laps omandab paremad tööharjumused			
12.	Arvan, et laps omandab parema lugemisoskuse			
13.	Arvan, et laps omandab paremad matemaatilised oskused			
14.	Arvan, et laps areneb vaimselt paremini			
15.	Arvan, et laps saab parema koolivalmiduse			
16.	Arvan, et laps omandab paremad õpioskused			
17.	Kui mul oleks valida, soovitaksin vanemal panna oma lapse lasteaia			
18.	Kui ma saaksin valida rühma, kus töötan, valiksin			

Tahan lisada, et .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Täna Teid oma magistritöö valmimisele kaasa aitamast!

Lee Kerde
56245700
lee@ajal.ee

**Materjal 6-7-astaste laste
koolivalmiduse tasemega
tutvumiseks**

Koostanud: Hilve Kivipõld

I OPTILISE TAJU KATSE	4 punkti
1. Leia rea alguses kala. Otsi samasugune pilt. Ringita. (1 p) 2. Leia pall rea alguses. Otsi samasugune. Ringita. (1 p) 3. Leia järgmine märk. Otsi samasugune. Ringita. (1 p) 4. Leia viimane märk. Otsi samasugune. Ringita. (1 p)	
II TÄHTEDE TUNDMISE KATSE	6 punkti
Vaata rea alguses pilti. Täida ülesanne. 1. Ringita lille reas O. (1 p) 2. Ringita lille reas U. (1 p) 3. Ringita lehe reas R. (1 p) 4. Ringita lehe reas M. (1 p) 5. Ringita liblika reas P. (1 p) 6. Ringita liblika reas K. (1 p)	
III NUMBRITE TUNDMISE KATSE	6 punkti
1. Ringita kala reas 2. (1 p) 2. Ringita kala reas 6. (1 p) 3. Ringita kala reas 8. (1 p) 4. Ringita kassi reas 3. (1 p) 5. Ringita kassi reas 7. (1 p) 6. Ringita kassi reas 9. (1 p)	
IV HÄÄLIKUANALÜÜSI KATSE	6 punkti
1. Leia kana rida. Kuula sõna: MUNA. Joonista, mida kuulsid (kana kõrvale). (1 p) 2. Leia lille rida. Kuula: Sõna peab algama L häälikuga. Milline pilt ei sobi siia? Märgi ristiga. (1 p) 3. Leia kassi rida. Sõna peab lõppema S häälikuga. Milline pilt ei sobi siia? Märgi ristiga (1 p) 4. Leia kella rida. Sõnas peab olema 3 häälikut. Märgi need pildid ristiga. (3 p)	

Kuula sõna. Kui sõna kostub valesti, märgi pildi alla rist. Kui viga pole, siis risti ära tee.

1. Kuula: LÕVI
2. Kuula: LENNUT
3. Kuula: LIBIKAS
4. Kuula: ÜMBRIK
5. Kuula: TAKTOR
6. Kuula: SILMAD

VI FONEEMILUULMISE KATSE

6 punkti

1. Leia kella rida. Kuula sõna: SAAL. Märgi ristiga. (1 p)
2. Leia vihiku rida. Kuula sõna: KLASS. Märgi ristiga. (1 p)
3. Leia liblika rida. Kuula sõna: RIIV. Märgi ristiga. (1 p)
4. Leia lennuki rida. Kuula sõna: SAAR. Märgi ristiga. (1 p)
5. Leia lambi rida. Kuula sõna: ROOL. Märgi ristiga. (1 p)
6. Leia noole rida. Kuula sõna: TARU. Märgi ristiga. (1 p)

VII LUGEMISOSKUSE KATSE

4 punkti

Loe vaikselt. Vaata kõrval pilte. Märgi ristiga õige pilt.

1. SIIL (1 p)
2. KÜÜNAL PÕLEB (1 p)
3. LILL ON VAASIS (1 p)
4. Loe, joonista kasti sisse vastus. (1 p)

VIII MÕTLEMISOSKUSE KATSED

6 punkti

Klassifitseerimine

1. Vaata esimese rea pilte. Leia liigne. Märgi ristiga. (1 p)
2. Vaata teise rea pilte. Leia liigne. Märgi ristiga. (1 p)
3. Vaata kolmanda rea pilte. Leia liigne pilt. Märgi ristiga. (1 p)
4. Leia järgmisest reast liigne pilt. Märgi ristiga. (1 p)

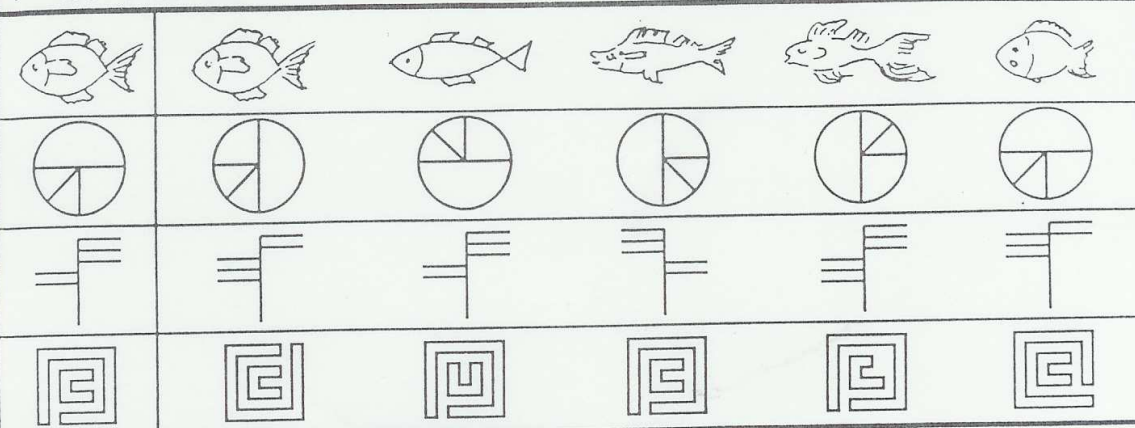
Verbaal-loogiline mõtlemine

5. Kuula ülesannet. Tiia, Anu ja Tõnu joonistasid loomi. Tiiu joonistas kassi, Tõnu joonistas koera. Märgi ristiga Anu pilt. (1 p)

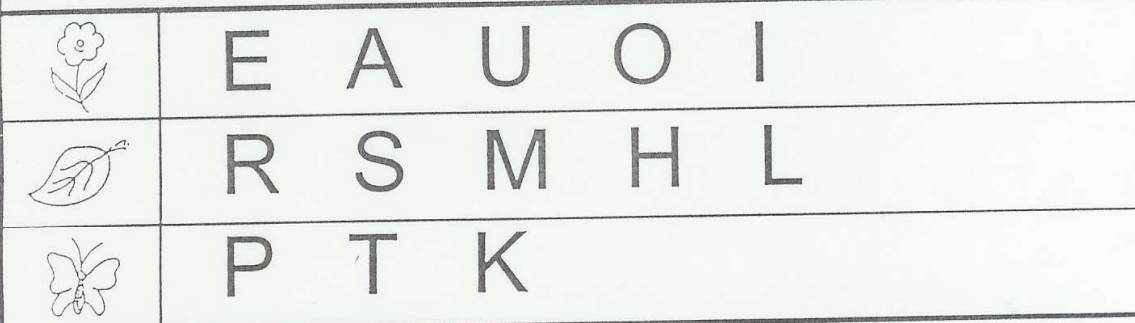
Arvutamine 6. Kuula Ülesannet. Kastis oli neli palli. Ants pani kaks klotsi juurde. Mitu mänguasja on nüüd kastis? Joonista kasti sisse. (1 p)	
IX OPERATIIVMÄLU KATSE	18 punkti
1. Pane pliiats käest ja kuula. Jäta kõik sõnad meelde: PUU, PESA, KIVI, AKEN. Leia vihmavarju rida. Võta pliiats ja märgi kuuldud sõnad ristiga. (5 p) 2. Kuula, jäta meelde: LEHT, SEEN, LILL, KALA, KASS. Leia palli rida. Märgi kuuldud sõnad ristiga. (6 p) 3. Kuula, jäta meelde: LAMP, JÄNES, KOMM, KORV, LIBD, NOOL. Leia küünla rida. Märgi kuuldud sõnad ristiga. (7 p)	
X GRAMMATILISTE KONSTRUKTSIOONIDE MÕISTMISE KATSE (ruumi- ja võrdlussuhted)	10 punkti
1. Leia orava rida. Mis on õuna ja pirni vahel? Märgi ristiga. (1 p) 2. Leia kala rida. Mis on tassist paremal? Märgi ristiga. (1 p) 3. Leia liblika rida. Kus on leht lille all? Märgi ristiga. (1 p) 4. Leia lille rida. Märgi ristiga joonlauast pikem pliiats. (1 p) 5. Vaata õuna rida. Leia pilt, kus kass on koera ees. Märgi ristiga. (1 p) 6. Vaata pirni rida. Leia pilt, kus koer on kassi taga. Märgi ristiga. (1 p) 7. Vaata kommi rida. Leia poiss, kes seisab tüdrukust vasakul. Märgi ristiga (1 p) 8. Vaata seene rida. Leia tüdruk, kes seisab poisist paremal. Märgi ristiga. (1 p) 9. Leia lehe rida. Õunad on taldrikul. Märgi ristiga, kus on vähem. (1 p) 10. Leia tomati rida. Joonista ühte ritta kolm ringi. Keskmine on kõige väiksem. (1 p)	
XI KOPEERIMISE KATSE	4 punkti
Joonista samamoodi paremale poole (neli mustrit). (a´1 p)	

MINU NIMI ON

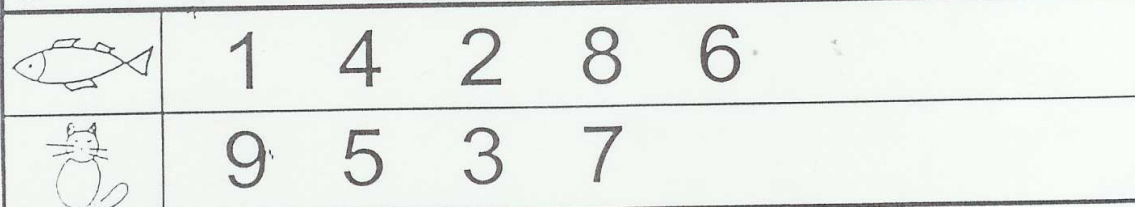
I OPTILINE TAJU

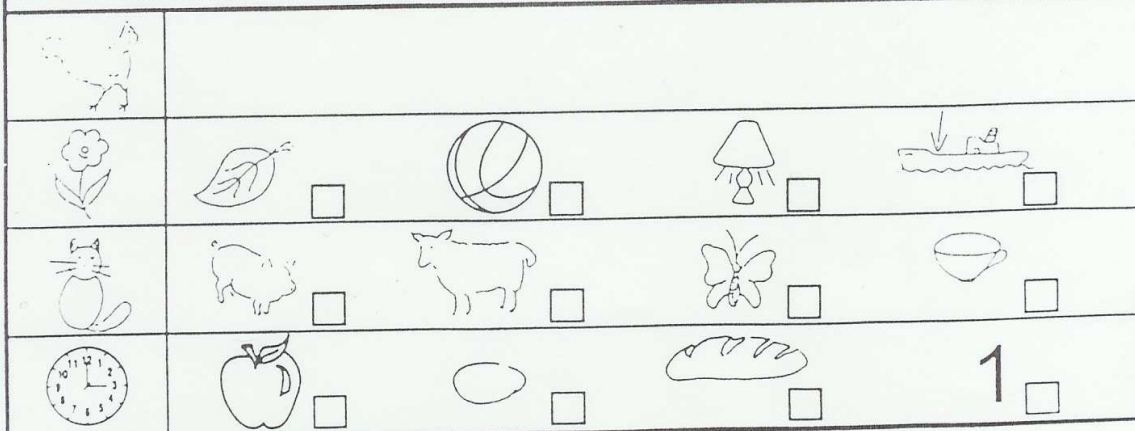
II TÄHTEDE TUNDMINE

III NUMBRITE TUNDMINE

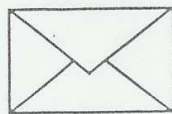
IV HÄÄLIKANALÜÜS

V HÄÄLDUSVIGADE TAJUMINE

☐

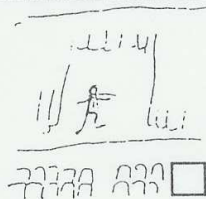
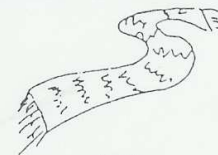
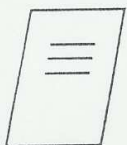
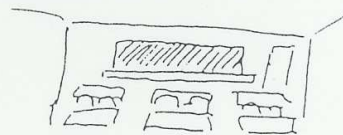
☐

☐

☐

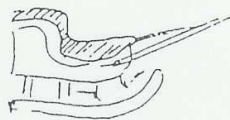
☐

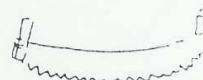
☐

VI FONEEMITAJU

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

VII LUGEMINE

1. SIIL

☐

☐

☐

2. KÜÜNAL PÕLEB

☐

☐

☐

3. LILL ON VAASIS

☐

☐

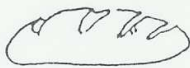
☐

☐

4. TAAVIL ON ÕUN. TA VIIB ÕUNA ÕELE.
ÕUN ON SUUR JA PUNANE. MIS ON ÕEL?

VIII MÕTLEMINE

1.

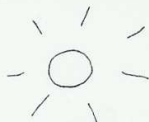

☐

☐

☐

☐

2.

☐

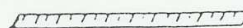
☐

☐

☐

3.

☐

☐

☐

☐

4.

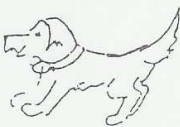
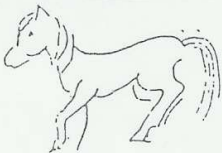

☐

☐

☐

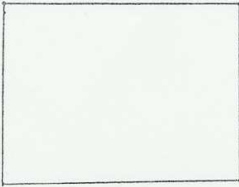
☐

5.

☐
☐
☐

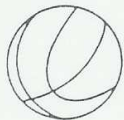

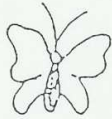

6.

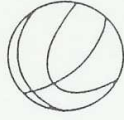

IX OPERATIIVMÄLU

☐
☐
☐
☐
☐
☐

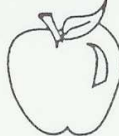

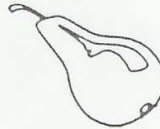
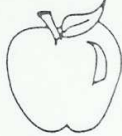

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

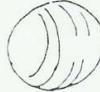

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

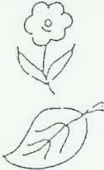

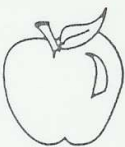

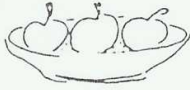

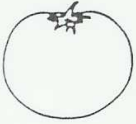
X GRAMMATILISED SUHTED

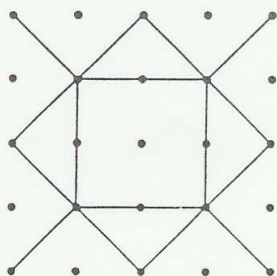
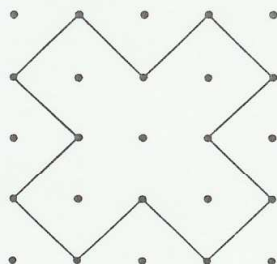
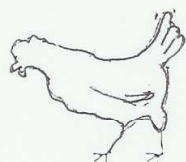
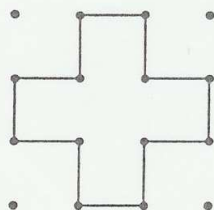
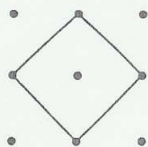
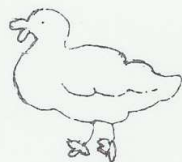
☐
☐
☐
☐
☐
☐

☐
☐
☐
☐
☐

	 <input data-bbox="528 394 564 427" type="checkbox"/> <input data-bbox="836 394 873 427" type="checkbox"/> <input data-bbox="1139 394 1176 427" type="checkbox"/>
	 <input data-bbox="587 595 624 629" type="checkbox"/> <input data-bbox="762 595 799 629" type="checkbox"/> <input data-bbox="762 595 799 629" type="checkbox"/> <input data-bbox="938 595 975 629" type="checkbox"/> <input data-bbox="1114 595 1150 629" type="checkbox"/> <input data-bbox="1289 595 1326 629" type="checkbox"/>
	 <input data-bbox="579 808 616 842" type="checkbox"/> <input data-bbox="1062 808 1099 842" type="checkbox"/>
	 <input data-bbox="579 1021 616 1055" type="checkbox"/> <input data-bbox="1062 1021 1099 1055" type="checkbox"/>
	 <input data-bbox="480 1223 517 1256" type="checkbox"/> <input data-bbox="727 1223 764 1256" type="checkbox"/> <input data-bbox="975 1223 1011 1256" type="checkbox"/> <input data-bbox="1225 1223 1262 1256" type="checkbox"/>
	 <input data-bbox="480 1424 517 1458" type="checkbox"/> <input data-bbox="727 1424 764 1458" type="checkbox"/> <input data-bbox="975 1424 1011 1458" type="checkbox"/> <input data-bbox="1225 1424 1262 1458" type="checkbox"/>
	 <input data-bbox="579 1637 616 1671" type="checkbox"/> <input data-bbox="1062 1637 1099 1671" type="checkbox"/>
	

XI KOPEERIMISE KATSE

Lapse sotsiaalsed oskused kooliminekul (õpetajale täitmiseks)

Palun hinnake lapse järgnevaid oskusi 5-pallisel skaalal, tehes rist sobivasse ruutu allpool olevas oskuste tabelis järgmise juhendi järgi:

- 1 – oskus puudub
- 2 - oskab vähesel määral
- 3 – oskus rahuldaval tasemel
- 4 - oskus hea
- 5 - oskus väga hea, suurepärase

Andmed lapse kohta:

Vanus (lehe täitmise ajal): 6a. / 7 a. (palun joonige alla või tõmmake ring ümber sobiva vastusevariandi)

Sugu: Poiss / Tüdruk

Eesnimi või hüüdnimi..... (tähtis on, et kõik kolm koolivalmiduse uurimise lehte ühe lapse kohta oleksid üheselt tuvastatavad)

Rühma liik: vanuseliselt homogeenne (ühevanuseline) rühm/ liitrühm

Jrk.nr.	Oskuse kirjeldus	Hinne				
		1	2	3	4	5
1	Laps tahab suhelda					
2	Laps julgeb suhelda					
3	Laps huvitub suhetest					
4	Laps tunneb huvi teiste vastu					
5	Laps hoolib teistest inimestest					
6	Laps osutab abi teistele inimestele					
7	Vajadusel laps küsib abi teistelt inimestelt					
8	Laps püüab mõista teiste inimeste tundeid					
9	Laps arvestab teiste inimestega					
10	Laps oskab teha teiste inimestega koostööd					
11	Laps loob sõprussuhteid					
12	Laps saab aru oma-võõras-ühine tähendusest					
13	Laps teeb vahet hea ja halva käitumise vahel					
14	Laps mõistab, et inimesed võivad olla erinevad					
15	Laps järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme					
16	Laps selgitab oma seisukohti					
17	Laps väljendab oma emotsioone sobival viisil					
18	Laps algatab mängu ja tegevusi					
19	Laps tegutseb iseseisvalt					
20	Laps vastutab oma käitumise eest					
21	Laps saab hakkama eneseteenindamisega: oskab süüa oskab riietuda oskab kasutada WC-d					

	oskab pesta käsi					
	oskab pesta nägu					
	oskab pesta jalgu					
22	Lapsel on kujunenud esmased tööharjumused					
23	Laps oskab ohutult käituda sise- ja väliskeskkonnas					
24	Laps oskab erinevates olukordades sobivalt käituda					
25	Laps muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele					

Lapse kehalised oskused kooliminekul

Palun hinnake lapse järgnevaid oskusi 5-pallisel skaalal, tehes rist sobivasse ruutu allpool olevas oskuste tabelis järgmise juhendi järgi:

- 1 – oskus puudub
- 2 - oskab vähesel määral
- 3 – oskus rahuldaval tasemel
- 4 - oskus hea
- 5 - oskus väga hea, suurepärase

Andmed lapse kohta:

Vanus (lehe täitmise ajal): 6a. / 7 a. (palun joonige alla või tõmmake ring ümber sobiva vastusevariandi)

Sugu: Poiss / Tüdruk

Eesnimi või hüüdnimi..... (tähtis on, et kõik kolm koolivalmiduse uurimise lehte ühe lapse kohta oleksid üheselt tuvastatavad)

Rühma liik: vanuseliselt homogeenne (ühevanuseline) rühm/ liitrühm

rk.nr.	Oskuse kirjeldus	Hinne				
		1	2	3	4	5
1	Laps keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks					
2	Laps on omandanud igapäevaelus kasutatavad liikumisviisid: kõndimine jalgu lohistamata jooksmine päkkadel					
3	Laps liigub koordineeritud liigutustega ruumis, maastikul ja tänaval					
4	Laps hüpleb-hüppab kahel jalal/ ühel jalal					
5	Laps ronib vahelduva sammuga					
6	Laps roomab käsi ja jalgu liigutades					
7	Laps liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga					
8	Laps suudab säilitada tasakaalu staatilises asendis/ liikumisel					
9	Laps viskab palli/ püüab palli					
10	Laps lööb palli					
11	Laps veeretab rõngast					
12	Laps kooskõlastab oma liikumise kaaslasega					
13	Laps on omandanud õige pliatsihoiu					
14	Laps oskab käsitseda kääre					
15	Laps oskab käsitseda söögiriistu: lusikas kahvel nuga					
16	Laps oskab nõõpida lahti/					

	kinni					
17	Laps oskab tõmblukku avada/ sulgeda					
18	Laps oskab siduda paelu					
19	Laps koordineerib oma liigutusi erinevates mängudes ja liikumistes					
20	Laps kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt					
21	Laps kasutab täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt					

Tabel 1. Vanuseliselt homogeense ja liitühma laste vaimse koolivalmiduse võrdlus

Grupp	Ül.nr.	Ülesanne	Üldvalimi keskmine	Standard-hälve	VHR		LR		t	p
					keskmine	standardhälve	keskmine	standardhälve		
1 Optiline taj	1	Optiline taj	3,58	0,94	3,39	1,12	3,79	0,64	2,41	0,02
	11	Kopeerimine	3,19	1,20	2,98	1,31	3,41	1,04	1,98	0,05
2 Tähtede ja numbrite tundmine	2	Tähtede tundmine	5,79	0,74	5,69	0,98	5,90	0,31	1,50	0,14
	3	Numbrite tundmine	5,88	0,65	5,82	0,88	5,95	0,22	1,06	0,29
3 Häälikute kuulmine ja eristamine	4	Häälikuanalüüs	4,78	1,32	4,44	1,38	5,16	1,15	3,08	0,00
	5	Hääldusvigade tajumine	5,44	1,04	5,42	1,24	5,47	0,80	0,24	0,81
	6	Foneemitaju	5,30	1,09	5,16	1,23	5,45	0,90	1,45	0,15
4 Lugemisoskus	7	Lugemine	3,37	1,13	3,27	1,26	3,47	0,98	0,93	0,36
5 Mõtlemisoskus	8	Mõtlemine	4,47	1,37	4,23	1,50	4,74	1,18	2,09	0,04
6 Operatiivmälu	9	Operatiivmälu	14,93	3,47	14,45	3,55	15,43	3,35	1,55	0,12
7 Grammatiliste suhete tajumine	10	Grammatilised suhted	8,49	4,00	7,82	1,70	9,21	5,42	1,91	0,06

*VHR – vanuseliselt homogeenne rühm

**LR – liitühm

Tabel 2. Poiste ja tüdrukute vaimse koolivalmiduse võrdlus

Grupp	Ül.nr.	Ülesanne	tüdrukud		poisid		t	p
			keskmine	standardhälve	keskmine	standardhälve		
1 Optiline taju	1	Optiline taju	3,65	0,83	3,52	1,03	0,73	0,47
	11	Kopeerimine	3,05	1,27	3,32	1,13	1,21	0,23
2 Tähtede ja numbrite tundmine	2	Tähtede tundmine	5,88	0,47	5,71	0,92	1,20	0,23
	3	Numbrite tundmine	5,93	0,32	5,84	0,85	0,74	0,46
3 Häälikute kuulmine ja eristamine	4	Häälikuanalüüs	4,96	1,18	4,62	1,43	1,44	0,15
	5	Hääldusvigade tajumine	5,53	0,87	5,37	1,18	0,84	0,40
	6	Foneemitaju	5,35	0,92	5,25	1,23	0,49	0,63
4 Lugemisoskus	7	Lugemine	3,39	1,10	3,35	1,16	0,18	0,86
5 Mõtlemisoskus	8	Mõtlemine	4,30	1,57	4,63	1,15	1,35	0,18
6 Operatiivmälu	9	Operatiivmälu	14,92	3,32	14,87	3,63	0,17	0,86
7 Grammatiliste suhete tajumine	10	Grammatilised suhted	9,11	5,49	7,94	1,70	1,61	0,11

Tabel 3. Vanuseliselt homogeense ja liitühma laste sotsiaalse koolivalmiduse võrdlus

Grupp	Oskuse nr.	Oskus	Üldvalimi keskmine	Standardhälve	VHR		LR		t	p
					Keskmine	Standardhälve	Keskmine	Standardhälve		
1 suhtlemine ja koostöö	1	Suhtlemissoov	4,68	0,55	4,65	0,58	4,72	0,52	0,79	0,43
	2	Suhtlemisjulgus	4,48	0,70	4,44	0,74	4,53	0,65	0,78	0,44
	3	Suhtlemishuvi	4,63	0,58	4,58	0,64	4,69	0,50	1,03	0,31
	4	Huvi teiste vastu	4,63	0,59	4,61	0,64	4,64	0,55	0,23	0,82
	6	Abi osutamine teistele	4,3	0,77	4,19	0,88	4,41	0,62	1,57	0,12
	7	Abi küsimine teistelt	4,43	0,71	4,42	0,76	4,45	0,65	0,22	0,82
	10	Koostööoskus	4,45	0,83	4,39	0,89	4,52	0,75	0,86	0,39
	11	Sõprussuhete loomine	4,4	0,71	4,31	0,78	4,50	0,63	1,49	0,14
	18	Mängude ja tegevuste algatamine	4,57	0,62	4,60	0,66	4,53	0,57	0,55	0,50
2 eneseteenindamine	21-1	Söömine	4,91	0,31	4,85	0,40	4,98	0,13	2,33	0,22
	21-2	Riietumine	4,92	0,28	4,90	0,30	4,93	0,26	0,55	0,59
	21-3	WC kasutamine	4,97	0,18	4,94	0,25	5,00	0,00	1,98	0,05
	21-4	Käte pesemine	4,95	0,22	4,90	0,30	5,00	0,00	2,47	0,02
	21-5	Näo pesemine	4,94	0,24	4,89	0,32	5,00	0,00	2,69	0,01
	21-6	Jalgade pesemine	4,85	0,44	4,89	0,32	4,81	0,54	0,95	0,34
	22	Esmased tööharjumused	4,71	0,56	4,69	0,62	4,72	0,49	0,30	0,77
3 käitumine	12	Arusaamine oma-võõras-ühine tähendusest	4,68	0,56	4,68	0,62	4,69	0,50	0,12	0,91

	13	Vahe tegemine hea ja halva käitumise vahel	5,58	0,73	4,39	0,86	4,79	0,49	3,16	0,00
	15	Reeglite ja käitumisnormide järgimine	4,43	0,73	4,31	0,82	4,55	0,60	1,86	0,07
	16	Oma seisukohtade selgitamine	4,43	0,77	4,45	0,76	4,40	0,79	0,39	0,70
	19	Iseseisev tegutsemine	4,76	0,50	4,76	0,47	4,76	0,54	0,01	1,00
	20	Oma käitumise eest vastutamine	4,38	0,84	4,31	0,98	4,47	0,65	1,03	0,30
	23	Ohutu käitumine	4,62	0,64	4,61	0,73	4,62	0,52	0,07	0,95
	24	Sobiv käitumine erinevates olukordades	4,47	0,72	4,42	0,80	4,52	0,63	0,74	0,46
	25	Käitumise muutmine vastavalt tagasisidele	4,40	0,74	4,27	0,83	4,53	0,60	1,95	0,05
4. emotsioonid, empaatia	5	Hoolimine teistest inimestest	4,43	0,79	4,37	0,91	4,50	0,63	0,90	0,37
	8	Püüd mõista teiste inimeste tundeid	4,28	0,86	4,16	0,93	4,40	0,77	1,51	0,14
	9	Teistega arvestamine	4,31	0,87	4,24	0,97	4,38	0,75	0,87	0,39
	14	Mõistmine, et inimesed on erinevad	4,59	0,64	4,58	0,69	4,60	0,59	0,19	0,85
	17	Emotsioonide väljendamine sobival viisil	4,34	0,79	4,31	0,86	4,38	0,72	0,50	0,61

*VHR – vanuseliselt homogeenne rühm

**LR - liitrühm

Tabel 4. Poiste ja tüdrukute sotsiaalse koolivalmiduse võrdlus

Grupp	Oskuse nr.	Oskus	Tüdrukud		Poisid		t	p
			keskmine	standardhälve	keskmine	standardhälve		
1 suhtlemine ja koostöö	1	Suhtlemissoov	4,79	0,49	4,59	0,59	2,04	0,04
	2	Suhtlemisjulgus	4,54	0,71	4,43	0,69	0,90	0,37
	3	Suhtlemishuvi	4,77	0,46	4,50	0,64	2,55	0,01
	4	Huvi teiste vastu	4,72	0,53	4,54	0,64	1,66	0,10
	6	Abi osutamine teistele	4,51	0,66	4,11	0,82	2,90	0,00
	7	Abi küsimine teistelt	4,68	0,54	4,21	0,77	3,91	0,00
	10	Koostööoskus	4,63	0,67	4,29	0,92	2,33	0,02
	11	Sõprussuhete loomine	4,63	0,62	4,19	0,74	3,54	0,00
	18	Mängude ja tegevuste algatamine	4,70	0,57	4,44	0,64	2,32	0,02
2 eneseteenindamine	21-1	Söömine	4,93	0,32	4,9	0,30	0,45	0,66
	21-2	Riietumine	4,95	0,23	4,89	0,32	1,15	0,25
	21-3	WC kasutamine	5,00	0,00	4,94	0,25	1,95	0,05
	21-4	Käte pesemine	4,98	0,13	4,92	0,27	1,55	0,12
	21-5	Näo pesemine	4,96	0,19	4,92	0,27	1,03	0,31
	21-6	Jalgade pesemine	4,91	0,34	4,79	0,51	1,47	0,14
	22	Esmased tööharjumused	4,86	0,35	4,57	0,67	2,92	0,00
3 käitumine	12	Arusaamine oma-võõras-ühine tähendusest	4,79	0,45	4,59	0,64	1,98	0,05

	13	Vahe tegemine hea ja halva käitumise vahel	4,77	0,50	4,41	0,85	2,77	0,00
	15	Reeglite ja käitumisnormide järgimine	4,67	0,58	4,2	0,79	3,62	0,00
	16	Oma seisukohtade selgitamine	4,61	0,67	4,25	0,82	2,61	0,01
	19	Iseseisev tegutsemine	4,82	0,47	4,70	0,53	1,38	0,17
	20	Oma käitumise eest vastutamine	4,70	0,60	4,10	0,93	4,21	0,00
	23	Ohutu käitumine	4,84	0,41	4,41	0,73	3,90	0,00
	24	Sobiv käitumine erinevates olukordades	4,72	0,53	4,24	0,80	3,86	0,00
	25	Käitumise muutmine vastavalt tagasisidele	4,67	0,58	4,16	0,79	4,00	0,00
4 emotsioonid, empaatia	5	Hoolimine teistest inimestest	4,74	0,55	4,16	0,87	4,31	0,00
	8	Püüd mõista teiste inimeste tundeid	4,58	0,63	4,00	0,95	3,90	0,00
	9	Teistega arvestamine	4,58	0,65	4,06	0,97	3,39	0,00
	14	Mõistmine, et inimesed on erinevad	4,78	0,50	4,43	0,71	3,03	0,00
	17	Emotsioonide väljendamine sobival viisil	4,56	0,71	4,14	0,82	2,98	0,00

Tabel 5. Vanuseliselt homogeense ja liitühma laste füüsilise koolivalmiduse võrdlus

Grupp	Oskuse nr.	Oskus	Üldvalimi keskmine	Standardhälve	VHR		LR		t	p
					Keskmine	Standardhälve	Keskmine	Standardhälve		
1 kehalised liikumisoskused	2-1	Kõndimine jalgu lohistamata	4,76	0,47	4,82	0,43	4,69	0,50	1,90	0,06
	2-2	Jooksmine päkkadel	4,76	0,49	4,84	0,41	4,67	0,54	1,88	0,06
	4-1	Hüplemine kahel jalal	4,86	0,37	4,92	0,33	4,79	0,41	1,87	0,06
	4-2	Hüplemine ühel jalal	4,78	0,49	4,84	0,41	4,71	0,56	1,47	0,14
	5	Ronimine vahelduva sammuga	4,78	0,51	4,82	0,53	4,74	0,48	0,88	0,38
	6	Roomamine käsi ja jalgu liigutades	4,68	0,60	4,69	0,56	4,66	0,64	0,35	0,73
	9-1	Palli viskamine	4,83	0,42	4,85	0,44	4,79	0,41	0,80	0,43
	9-2	Palli püüdmine	4,68	0,56	4,69	0,56	4,67	0,57	0,20	0,84
	10	Palli löömine	4,78	0,47	4,90	0,35	4,66	0,55	2,98	0,04
	11	Rõnga veeretamine	4,55	0,66	4,61	0,58	4,48	0,73	1,08	0,82
2 peenmotoorika areng	13	Oma liikumise koostööstamine kaaslasega	4,83	0,51	4,95	0,28	4,71	0,65	2,71	0,01
	14	Käärde käsitlemine	4,80	0,46	4,84	0,41	4,76	0,51	0,95	0,34
	15-1	Lusika käsitlemine	4,93	0,29	4,94	0,31	4,91	0,28	0,40	0,69
	15-2	Kahvli käsitlemine	4,87	0,43	4,89	0,48	4,84	0,37	0,54	0,59
	15-3	Noa käsitlemine	4,59	0,79	4,63	0,61	4,55	0,96	0,53	0,60
	16-1	Lahti nõõpimine	4,87	0,45	4,92	0,33	4,81	0,54	1,34	0,18
	16-2	Kinni nõõpimine	4,87	0,48	4,95	0,28	4,78	0,62	2,01	0,05

	17-1	Tõmbluku avamine	4,92	0,26	4,95	0,22	4,90	0,31	1,14	0,26
	17-2	Tõmbluku sulgemine	4,87	0,37	4,92	0,27	4,81	0,44	1,65	0,10
	18	Paelte sidumine	4,21	1,01	4,10	1,07	4,33	0,94	1,25	0,21
	20	Mõlema käe kasutamine harjutuste sooritamisel	4,76	0,50	4,84	0,45	4,67	0,54	1,83	0,07
	21	Täpsust nõudvas tegevuses domineeriva käe kasutamine	4,85	0,38	4,92	0,33	4,78	0,42	2,09	0,04
3 rütm, koordinatsioon, tasakaal	1	Keskendumine sihipäraseks kehaliseks tegevuseks	4,63	0,59	4,61	0,61	4,66	0,58	0,39	0,70
	3	Koordineeritud liigutustega liikumine	4,82	0,41	4,89	3,67	4,74	0,44	1,97	0,05
	7	Liikumine vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga	4,71	0,47	4,89	0,41	4,52	0,68	3,63	0,00
	8-1	Tasakaalu säilitamine staatilises asendis	4,75	0,49	4,82	0,46	4,67	0,51	1,69	0,09
	8-2	Tasakaalu säilitamine liikumisel	4,74	0,48	4,77	0,49	4,71	0,46	0,77	0,44
	12	Liikumise kooskõlastamine kaaslasega	4,61	0,60	4,65	0,55	4,57	0,65	0,70	0,49
	19	Liigutuste koordineerimine mängudes...	4,74	0,49	4,81	0,44	4,67	0,54	1,49	0,14

*VHR – vanuseliselt homogeenne rühm

**LR - liitrühm

Tabel 6. Poiste ja tüdrukute füüsilise koolivalmiduse võrdlus

Grupp	Osku- se nr.	Oskus	Tüdrukud		Poisid		t	p
			Keskmine	Standard- hälve	Keskmine	Standard- hälve		
1 kehalised liikumisoskused	2-1	Kõndimine jalgu lohistamata	4,82	0,43	4,70	0,50	1,48	0,14
	2-2	Jooksmine päkkadel	4,82	0,43	4,70	0,53	1,43	0,16
	4-1	Hüplemine kahel jalal	4,89	0,31	4,83	0,42	1,02	0,31
	4-2	Hüplemine ühel jalal	4,81	0,48	4,75	0,51	0,68	0,50
	5	Ronimine vahelduva sammuga	4,86	0,35	4,71	0,61	1,58	0,12
	6	Roomamine käsi ja jalgu liigutades	4,68	0,57	4,67	0,62	0,16	0,87
	9-1	Palli viskamine	4,84	0,37	4,81	0,47	0,42	0,68
	9-2	Palli püüdmine	4,70	0,53	4,67	0,60	0,34	0,74
	10	Palli löömine	4,88	0,33	4,70	0,56	2,11	0,04
	11	Rõnga veeretamine	4,63	0,64	4,48	0,67	1,29	0,20
2 peenmotoorika areng	13	Oma liikumise kooskõlastamine kaaslasega	4,86	0,52	4,81	0,50	0,54	0,59
	14	Käärde käsitsemine	4,84	0,41	4,76	0,50	0,95	0,34
	15-1	Lusika käsitsemine	5,00	0,00	4,86	0,40	2,72	0,01
	15-2	Kahvli käsitsemine	4,96	0,19	4,78	0,55	2,44	0,02
	15-3	Noa käsitsemine	4,67	0,69	4,52	0,88	0,98	0,33
	16-1	Lahti nõõpimine	4,91	0,34	4,82	0,52	1,06	0,29
	16-2	Kinni nõõpimine	4,91	0,43	4,83	0,52	0,98	0,33
	17-1	Tõmbluku avamine	4,96	0,19	4,89	0,32	1,58	0,12

	17-2	Tõmbluku sulgemine	4,88	0,38	4,86	0,35	0,30	0,77
	18	Paelte sidumine	4,37	0,96	4,06	1,04	1,67	0,10
	20	Mõlema käe kasutamine harjutuste sooritamisel	4,82	0,43	4,70	0,56	1,38	0,17
	21	Täpsust nõudvas tegevuses domineeriva käe kasutamine	4,91	0,29	4,79	0,45	1,72	0,09
3 rütm, koordinatsioon, tasakaal	1	Keskendumine sihipäraseks kehaliseks tegevuseks	4,72	0,49	4,56	0,67	1,52	0,13
	3	Koordineeritud liigutustega liikumine	4,86	0,35	4,78	0,46	1,09	0,28
	7	Liikumine vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga	4,86	0,40	4,57	0,69	2,77	0,01
	8-1	Tasakaalu säilitamine staatilises asendis	4,86	0,35	4,65	0,57	2,38	0,02
	8-2	Tasakaalu säilitamine liikumisel	4,84	0,37	4,65	0,54	2,23	0,03
	12	Liikumise kooskõlastamine kaaslasega	4,70	0,50	4,52	0,67	1,64	0,10
	19	Liigutuste koordineerimine mängudes...	4,81	0,44	4,82	0,43	1,39	0,17

Tabel 7. Liitühma ja vanuseliselt homogeense rühma vanemate arvamused lapse arengu kohta erinevates rühmatüüpides. Tulemused on esitatud protsentides.

Jrk.	Väide	VHR			LR			χ^2	p
		Parem on VHR	Parem on LR	Ükskõik kumb	Parem on VHR	Parem on LR	Ükskõik kumb		
1	Lapse kehaline areng	67	9	24	25	36	39	59,75	0,00
2	Lapse sotsiaalne areng	62	26	12	16	76	8	81,18	0,00
3	Lapse vaimne areng	83	7	10	28	61	11	106,63	0,00
4	Lapse kõlbeline areng	62	16	22	15	63	22	91,02	0,00
5	Vähem lastevahelisi konflikte on	62	21	17	19	59	22	64,48	0,00
6	Laps saab teistelt eeskuju võtta	51	34	15	15	79	6	64,13	0,00
7	Laps õpib teistega arvestama	34	49	17	8	83	9	42,59	0,00
8	Laps omandab suurema iseseisvuse	55	29	16	20	62	18	44,03	0,00
9	Lapse eneseteenindamise oskused	55	21	24	21	61	18	56,06	0,00
10	Lapse mänguuskused	55	21	24	21	61	18	55,02	0,00
11	Lapse tööharjumused	69	14	17	22	57	21	77,11	0,00
12	Lapse lugemisoskus	73	16	11	35	43	22	46,29	0,00
13	Lapse matemaatilised oskused	75	13	12	37	40	23	44,62	0,00
14	Lapse vaimne arenemine	72	11	17	28	57	15	77,42	0,00
15	Koolivalmidus	83	5	12	34	47	19	84,50	0,00
16	Lapse õpioskused	81	5	14	32	42	26	79,58	0,00
17	Vanem soovib oma lapse rühmaks	78	8	14	28	63	9	100,69	0,00

*VHR – vanuseliselt homogeenne rühm

**LR – liitühm

Tabel 8. Liitühma ja vanuseliselt homogeense rühma vanemate arvamused lapse arengu kohta erinevates rühmatüüpides sõltuvalt nende lapse vanusest. Tulemused on esitatud protsentides

Jrk.	Väide	VHR			VHR			VHR		LR			LR			LR	
		1-5 aastat			6-7 aastat			χ^2	p	1-5 aastat			6-7 aastat			χ^2	p
		Pa-rem on VHR	Pa-rem on LR	Üks-kõik kumb	Pa-rem on VHR	Pa-rem on LR	Üks-kõik kumb			Pa-rem on VHR	Pa-rem on LR	Üks-kõik kumb	Pa-rem on VHR	Pa-rem on LR	Üks-kõik kumb		
1	Lapse kehaline areng	66	9	25	69	8	23	0,15	0,93	17	40	43	32	32	36	4,63	0,10
2	Lapse sotsiaalne areng	63	25	12	59	28	13	0,31	0,86	12	82	5	19	71	10	2,94	0,23
3	Lapse vaimne areng	81	6	13	85	8	7	1,76	0,42	19	72	9	36	52	12	7,58	0,02
4	Lapse kõlbeline areng	67	11	22	56	23	21	4,19	0,12	5	69	25	22	58	20	9,25	0,01
5	Vähem lastevahelisi konflikte on	61	25	14	64	16	20	1,87	0,39	17	56	27	21	61	18	2,05	0,36
6	Laps saab teistelt eeskuju võtta	43	39	18	62	28	10	5,19	0,75	9	88	3	20	71	9	6,97	0,03
7	Laps õpib teistega arvestama	38	45	17	30	54	16	1,36	0,51	4	83	13	12	82	6	5,99	0,05
8	Laps omandab suurema iseseisvuse	48	38	14	64	18	18	6,58	0,04	17	64	19	22	60	18	0,56	0,76

9	Lapse eneseteenindamise oskused	50	25	25	62	15	23	2,64	0,27	16	69	15	25	54	21	4,18	0,12
10	Lapse mänguoskused	47	27	26	66	13	21	5,78	0,06	12	75	13	29	50	21	10,59	0,01
11	Lapse tööharjumused	64	15	21	77	13	10	3,83	0,15	12	64	24	31	50	19	8,36	0,02
12	Lapse lugemisoskus	64	26	10	87	2	11	15,9	0,00	24	57	19	44	31	25	12,28	0,00
13	Lapse matemaatilised oskused	66	20	14	87	5	8	9,07	0,01	25	54	21	47	30	23	11,05	0,00
14	Lapse vaimne arenemine	67	13	20	79	8	13	2,38	0,30	23	64	13	32	51	17	3,04	0,22
15	Koolivalmidus	77	8	15	90	2	8	4,56	0,10	24	59	17	42	37	21	8,08	0,02
16	Lapse õpioskused	76	9	15	87	2	11	3,67	0,16	27	46	27	37	37	26	2,33	0,31
17	Vanem soovib oma lapse rühmaks	75	9	16	82	7	11	0,93	0,63	17	75	8	37	53	10	9,14	0,01

*VHR – vanuseliselt homogeenne rühm

**LR - liitrühm

Tabel 9. Õpetajate arvamused lapse arengu kohta erinevates rühmatüüpides . Tulemused on esitatud protsentides.

Jrk.	Väide	VHR			LR				χ^2	p
		Parem on VHR	Parem on LR	Ükskõik kumb	Parem on VHR	Parem on LR	Ükskõik kumb	Puudub		
1	Lapse kehaline areng	50	3	47	20	23	57		8,65	0,01
2	Lapse sotsiaalne areng	2	50	34	7	80	13		5,93	0,05
3	Lapse vaimne areng	37	7	56	17	47	36		12,54	0,00
4	Lapse kõlbeline areng	17	30	53	0	63	34	3	10,96	0,01
5	Vähem lastevahelisi konflikte on	27	30	43	3	77	20		14,15	0,00
6	Laps saab teistelt eeskuju võtta	13	63	24	3	94	3		8,02	0,02
7	Laps õpib teistega arvestama	13	60	27	3	90	7		7,20	0,03
8	Laps omandab suurema iseseisvuse	33	30	37	20	73	7		12,7	0,00
9	Lapse eneseteenindamise oskused	40	7	53	13	53	34		16,27	0,00

10	Lapse mänguuskused	33	20	47	17	67	16		13,47	0,00
11	Lapse tööharjumused	30	13	57	3	63	34		18,00	0,00
12	Lapse lugemisoskus	40	20	40	6	47	47		10,50	0,01
13	Lapse matemaatilised oskused	43	13	44	14	43	43		9,53	0,01
14	Lapse vaimne arenemine	43	10	47	23	40	37		7,56	0,02
15	Koolivalmidus	60	0	40	14	43	43		21,95	0,00
16	Lapse õpioskused	47	6	47	20	53	27		15,73	0,00
17	Soovitaksin vanemale	57	20	23	10	60	30		16,05	0,00
18	Võimalusel valiksin töötamiseks rühma	73	10	17	23	60	17		18,47	0,00

*VHR – vanuseliselt homogeenne rühm

**LR - liitrühm